

Na zeven jaar houdt het Landelijk Beraad Crisisbeheersing (LBCB) op te bestaan. Aan het eind van het lustrumjaar van de nieuwsbrief opent deze 'kersteditie' met een afscheidsinterview waarin LBCB-voorzitter Hans Alders de balans opmaakt, gevolgd door het laatste advies van het Beraad "State-of-the-art; bestuurlijk leiderschap in crisissituaties".

Nóg een afscheid: na 31 artikelen op rij in dit nummer de laatste bijdrage van professor Eelco Dykstra als correspondent en vaste columnist voor de rubriek 'Vanuit Amerika'. Ter afsluiting gaat hij in op "Disaster Diplomacy", een relatief nieuw fenomeen op het gebied van crisisbeheersing, internationale betrekkingen en duurzame ontwikkeling. Vanaf deze plaats bedankt de redactie Eelco hartelijk voor 3 jaar speelse, prikkelende en inspirerende columns!

Minister Ter Horst heeft alle besturen van de veiligheidsregio's uitgenodigd om een convenant af te sluiten, als middel om, vooruitlopend op de aanstaande wet- en regelgeving, de crisisbeheersing op orde te brengen. Crisisbeheersing is niet beperkt tot het domein van de klassieke hulpdiensten, de krijgsmacht en gemeenten. De veiligheidsregio zal ook met diverse andere crisisparters moeten samenwerken. Achtereenvolgens komen aan bod: de sector electriciteit, de Gasunie, de directie Regionale Zaken van LNV als bestuurlijk schakelpunt tussen regio en Rijk, de regionale VROM-Inspecties, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, crisisbeheersing bij Rijkswaterstaat, de waterschappen en de private hulpverleners Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM) en Reddingsbrigade Nederland.

Begin 2007 is het Veiligheidsberaad opgericht, bestaande uit de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's. Voorzitter Thom de Graaff ontvouwt zijn ideeën in de rubriek 'Vier vragen aan'. Het Bureau Veiligheidsberaad is het overkoepelende orgaan dat de veiligheidsregio's inhoudelijk en organisatorisch ondersteunt.

Sommige regionale crisisparters fungeren als zogeheten rijksheren. Over hun rol bestaat veel onduidelijkheid. Een in opdracht van de provincie Noord-Holland geschreven rapport biedt inzicht. In het kader van het wetsvoorstel veiligheidsregio's kan regionalisering en professionalisering onder éénhoofdige leiding niet snel genoeg gaan, aldus burgemeester Kramer uit het Zeeuwse Kapelle. Burgemeester Zomerdijs, voorzitter van de Vereniging Nederlandse Riviergemeenten, vindt dat 'superburgemeesters' bij overstromingen als stoorzenders kunnen werken. Verder moet de rampenbestrijding in die situaties niet per veiligheidsregio, maar per dijkkring worden georganiseerd.

Een delegatie van de Taskforce Management Overstromingen ging naar Amerika om te leren van de ervaringen met Katrina. Het boek "Twee jaar na Katrina" van HKV en TU Delft beschrijft de nasleep van de ramp. Vertegenwoordigers van normalisatie-instituten uit 35 landen kwamen medio november in Den Haag bijeen om standaardvoorschriften te ontwikkelen over maatschappelijke veiligheid.

En verder:

- Minicongres: Asbest 'een beheersbaar risico';
- 'Risico & Crisis Communicatie. Succesfactor in crisissituaties' (recensie);
- Landelijk team forensische opsporing van start;
- Twee crisisoefeningen voor leden kabinet in 2008;
- Conferentie grenzeloze GHOR;
- Tijdelijke bijdrageregeling verbetering management overstromingen.

Na zeven jaar komt er een einde aan het Landelijk Beraad Crisisbeheersing. Het LBCB werd voorgezeten door Hans Alders. *Nieuwsbrief Crisisbeheersing* maakte met hem de balans op.

“Pas op voor spierballentaal bij crises”

afscheidsinterview LBCB-voorzitter Alders

De aanloop naar het Landelijk Beraad Crisisbeheersing

“Het is eigenlijk zo gegroeid in de aanloop naar de millenniumwissel. We vroegen ons af of we daar wel goed op voorbereid waren. Er is toen een commissie ingesteld die zich daarmee bezig ging houden. In die commissie zaten bestuurders en operationele professionals uit de rampenbestrijding: politie, brandweer, GHOR. En dat bleek een heel goede mix te zijn. De aanpak van de problemen die op ons af kwamen stond er centraal en niet de gebruikelijke belangenstrijd die je in de formele setting vaak hebt.

We gingen in de millenniumcommissie overigens uit van maar één scenario: alles valt uit. Wat doe je dan?

De millenniumwisseling is uiteindelijk geruisloos verlopen, maar het was wel de beste oefening die we ooit hebben gehad.

De samenwerking in de commissie vonden we zo goed, dat we dat wilden behouden en daar kwam bij dat de regionale samenwerking verder van de grond moest komen. Van congruentie was geen sprake en dat maakt multidisciplinair werken onmogelijk. Zodoende is de

millenniumcommissie eigenlijk overgegaan in het Landelijk Beraad Rampenbestrijding, dat later in het Landelijk Beraad Crisisbeheersing werd omgedoopt.”

De kracht van het LBCB

Op de agenda zetten

“In het begin was het vooral het op de agenda zetten van de knelpunten in de crisisbeheersing. Zo merkten we bijvoorbeeld dat oefeningen altijd pas ná de meldkamer begonnen. Terwijl dat nu juist de centrale spil in de rampenbestrijding is. We hebben ons dus de vraag gesteld: hoe functioneert nu eigenlijk de meldkamer? De algemene doorlichting rampenbestrijding wees uit dat geen enkele regio boven het maatrapniveau 1 uitkwam. We hebben daarmee aan minister Remkes het belang van het multidisciplinaire optreden laten zien.

Spiegel voorhouden

Durf eens beter na te denken is de boodschap. Over iedere functie in de rampenbestrijding is nagedacht, behalve over

die van de bestuurders. Het is heel moeilijk om te bepalen wat voor opleiding die mensen nodig hebben. En daar komt ook nog eens bij dat het heel verleidelijk is voor een bestuurder om zich met operationele zaken te bemoeien. Een andere belangrijke valkuil die we aan de orde hebben gesteld is planfixatie. Denk niet dat je alle crisistypen in bestrijdingsplannen kunt vatten. Daarom zijn we ook met de basisvereisten gekomen, om iets aan te bieden dat in iedere situatie geldig en bruikbaar is. En daar komt bij: plannen maken kost tijd, en die tijd kun je ook aan andere dingen besteden, zoals oefenen.

Aanmoedigen

We hebben om het oefenen te stimuleren een prijs ingesteld voor de 'beste oefening'. Vergeet niet dat bij rampenbestrijding iedere beroeps onder hoogspanning al improviserend een topprestatie levert. Maar de effectiviteit kan beter en dat kun je bereiken met oefenen."

Een natuurlijk einde van het LBCB

"De context is veranderd. Er zijn nieuwe vormen van overleg zoals het beraad van voorzitters van de veiligheidsregio's – naar het model van het korpsbeheerdersberaad. We hebben bereikt dat bestuurders van te voren gaan nadenken wat er moet gebeuren. En het belang van multidisciplinair samenwerken zit tussen de oren. De aanzet is nu gegeven en we kunnen verder met de versterking van de crisisbeheersing in Nederland."

Hoe nu verder?

"Het is zaak om de regio's rust te gunnen en ze de tijd te geven om op te bouwen. Geen nieuwe dingen bedenken nu. Aan de kolommen moet je niet willen sleutelen, die zitten goed in elkaar. Het gaat om het multidisciplinaire werken. Multi is meer dan alleen maar af en toe iets samen doen. Je moet ook na durven denken over het niveau waarop dingen zich afspelen en hoe dingen georganiseerd zijn. Terrorisme voegt bijvoorbeeld een dimensie toe, maar het effect van een terroristische aanslag is niet anders dan van een explosie door een andere oorzaak. De situatie tussen BZK en Justitie is natuurlijk waanzinnig. Uiteindelijk speelt een ramp zich altijd in een gemeente af. Maar die gemeenten zijn te klein, dus je moet dat regionale niveau wel goed ontwikkelen. Ik zeg wel: pas op voor de 'superburgemeester'. In de voorbereiding is het heel goed om doorzettingsmacht te hebben. Maar in de uitvoering? Een voorzitter die tegen zijn collega burgemeester zegt dat hij moet gaan evacueren? Zo werkt dat niet. Pas op voor spierballentaal bij crises. Als er doorzettingsmacht nodig is in crisissituaties dan moet die liggen bij de CdK en de minister. De essentie van effectieve crisisbeheersing is dat de mensen elkaar kennen en vertrouwen. Daarom geloof ik ook niet echt in het idee voor mobiele teams die ingevlogen worden om leiding te

geven aan de bestrijding van een ramp. Je kunt wel van alles opleggen, maar uiteindelijk gaat het erom wie er in de mobiele telefoon van de burgemeester staat."

De bezieling

"Als bestuurder nadenken over dit soort zaken hoort er gewoon bij. Ik ben bij de overheid gaan werken in de tijd van de terugtrekkende overheid. De vraag die ik me daarbij gesteld heb is hoever je als overheid kunt terugtreden. Het is paradoxaal, de samenleving wil dat je op afstand blijft, maar zodra het mis dreigt te gaan doet ze toch een beroep op je. In '98 bijvoorbeeld was ik commissaris van de Koningin in Groningen, waar de vogels lager vliegen dan de vissen zwemmen. Er was toen hele zware regenval in Drenthe. Al dat water stroomt van Drenthe naar Groningen. We konden niet spuien op de Waddenzee, want het was springtij. De enige die dat soort situaties aan kan is de overheid. En dan wordt er een beroep op je verantwoordelijkheid als bestuurder gedaan. Je komt voor grote dilemma's te staan. Het is heel aardig om dat na te lezen in het boek van burgemeester Mans."

En nu Energiened

"Ik ben nu voorzitter van Energiened en ik heb gemerkt dat we veel kunnen leren van de bedrijven in de energiesector en andere vitale sectoren. Ze gaan daar anders om met veiligheid. Vanmiddag reed ik bijvoorbeeld bij E.on naar binnen en daar stond een bord: '1860 dagen zonder ongevallen'. Het veiligheidsbewustzijn is daar heel hoog. Maar het is niet zo somber gesteld met Nederland hoor. Na Zwitserland hebben we hier de minste branden van heel Europa. We leven wel in een hoog risicoland, maar we zijn zó goed in preventie, dat er eigenlijk vrijwel nooit iets gebeurt. Nederland is best veilig, maar we moeten wel alert zijn en voorbereid voor het geval dat het echt nodig is."

*Tessa de Haan en Erik Klaver,
directie Crisisbeheersing, ministerie van BZK*

Bestuurlijk leiderschap in crisissituaties

Kenmerkend in het Nederlandse systeem van crisisbeheersing is de dominante rol van bestuurders. Met het opperbevel geven zij invulling aan de hoogste commandolijn in de crisisorganisatie. Zij zijn verantwoordelijk voor effectief crisismanagement op strategisch niveau. Naast deze rol in de structuur van de crisisorganisatie hebben bestuurders ook een symbolische rol: Zo zijn de burgemeesters het gezicht van het lokaal bestuur en communiceren vanuit die hoedanigheid met burgers, die veelal in verwarring zijn over wat hen is overkomen. Crises kunnen het vertrouwen van burgers in de overheid schaden en het is aan bestuurders om dit vertrouwen te herstellen.

Het Landelijk Beraad Crisisbeheersing (LBCB) constateert dat de aandacht voor de rol van burgemeesters ten tijde van crises in de afgelopen periode behoorlijk is toegenomen. Het Bestuurlijk Netwerk Crisisbeheersing heeft hier een belangrijke rol in gespeeld. Tegelijkertijd is het LBCB van mening dat de nadruk ligt op het delen van de ervaringen van deze bestuurders en het leren van deze ervaringen. Dit is een noodzakelijke, maar nog geen voldoende voorwaarde voor optimaal bestuurlijk leiderschap. Het is ook noodzakelijk inzicht te hebben in de uitdagingen waarvoor deze bestuurders staan én de betekenis van deze uitdagingen voor de actoren om de bestuurder heen. Welke informatie hebben bestuurders nodig, wat verwachten zij van oefeningen, hoe kunnen zij zich voorbereiden op crisiscommunicatie? Het zijn vragen die volgens het LBCB te weinig worden gesteld, maar wel van een antwoord moeten worden voorzien.

De rol van bestuurders in crisissituaties heeft verschillende dimensies. In de warme fase moet een bestuurder zijn of haar aandacht richten op uiteenlopende factoren, die het verloop van een crisis kunnen bepalen. De volgende dimensies zijn hierbij onderscheiden (mede op basis van de basisvereisten crisismanagement):

- informatiemanagement;
- leiding & coördinatie;
- crisiscommunicatie.

Bestuurlijke worstelingen

Uit de gesprekken met bestuurders is gebleken dat er zich op deze drie onderwerpen diverse worstelingen voordoen. Als het gaat om informatiemanagement weten bestuurders onvoldoende wat er feitelijk speelt. Vanzelfsprekend is het een illusie om te veronderstellen dat er in de eerste uren van een crisis een eenduidig beeld ontstaat (anders is het namelijk geen crisis), maar dat neemt niet weg dat de

wijze waarop informatie wordt verzameld en van betekenis wordt voorzien, versterkt dient te worden. Als het gaat om leiding en coördinatie worstelen bestuurders met de vraag wat nu feitelijk “bestuurlijk” is en wat behoort bij de “professionele uitvoering”. Vanaf het begin wil je als bestuurder iets toevoegen, maar soms volstaat alleen “niets doen en nadenken over alle mogelijke consequenties”. Crisiscommunicatie wordt door bestuurders gezien als een vak apart en wordt nog teveel benaderd vanuit de gedachte dat het gaat om het goed kunnen beantwoorden van vragen van de media.

De rol van bestuurders bestaat uit verschillende dimensies die min of meer tegelijkertijd om aandacht vragen. Dit betekent dat bestuurders op verschillende borden tegelijk moeten kunnen schaken. Dit stelt hoge eisen aan de competenties van bestuurders, maar zeker ook aan de wijze waarop bestuurders op hun rol worden voorbereid en tijdens crisissituaties worden ondersteund door hun omgeving.

Bestuurlijke uitdagingen

De worstelingen zijn voorstelbaar: er wordt op het moment suprême nogal wat gevraagd van bestuurders. De worstelingen maken duidelijk dat bestuurders/burgemeesters op het gebied van crisismanagement een aantal uitdagingen hebben. Deze zijn als volgt te formuleren:

- planvorming: nadruk op generieke aspecten van het bestuurlijk handelen;
- opleiden & oefenen: specifiek, realistisch en uitdagend;
- informatiemanagement: op tafel krijgen van bestuurlijke informatie;
- multidisciplinaire organisatiestructuur: vertrouwen in de omgeving;
- crisiscommunicatie: scheiding tussen voorlichten en toespreken.

Optimaal bestuurlijk leiderschap is alleen mogelijk wanneer crisismanagement door bestuurders als “vak” wordt beschouwd. Dit betekent dat bestuurders het serieus blijven nemen en er voortdurend rekening mee houden dat er een beroep kan worden gedaan op een specifiek soort leiderschap. De veronderstelling dat crisismanagement vooral aankomt op “fingerspitzengefühl” en intuïtie doet afbreuk aan de praktijk van crisismanagement en de daarmee gepaard gaande complexiteit. Crisismanagement vraagt om specifieke competenties en een goede voorbereiding is mogelijk. Het ontwikkelen van deze competenties heeft voor bestuurders ook in andere situaties meerwaarde, bijvoorbeeld op het moment dat er een emotioneel geladen incident plaatsvindt. Tegelijkertijd moet door de professionals op het gebied van crisisbeheersing worden beseft dat het “speelveld” van een bestuurder veelomvattend is en crisismanagement hier slechts een klein onderdeel van is. De operationele spelers moeten bestuurders daarom uitdagen invulling te geven aan het vak van crisismanagement.

Om deze opgave ook daadwerkelijk gestalte te geven heeft het LBCB een elftal dilemma’s geformuleerd inzake een krachtige invulling van bestuurlijk leiderschap. Daarbij zijn ook de noodzakelijke randvoorwaarden aangeduid om de dilemma’s daadwerkelijk hanteerbaar te maken. In het onderstaande kader staat één van de elf dilemma’s nader uitgewerkt.

Tot slot

In dit rapport heeft het LBCB ingrediënten aangereikt om een impuls te geven aan crisismanagement op bestuurlijk niveau. Het is voor bestuurders en hun ondersteuners van belang om deze ingrediënten te vertalen naar de eigen situatie, de betekenis ervan vast te stellen en de totale bestuurlijke context actief te beïnvloeden waar dit nodig is. Hiervoor is “wederkerigheid” met lef noodzakelijk: bestuurders moeten ondersteuners bevragen en onder-

steuners moeten bestuurders uitdagen.

Crisismanagement lijkt wellicht een eenzaam vak, maar is in zijn uitwerking uiteindelijk altijd teamsport!

Tussen het hier & nu en wat straks van belang is

In crisissituaties doet zich een voortdurende spanning voor tussen de aandacht voor het hier & nu en de aandacht voor wat komen gaat. Bestuurders zijn enerzijds bezig met het (op hoofdlijnen) monitoren en bijsturen van de operationele gang van zaken, maar moeten anderzijds ook vooruitkijken en inschatten wat zowel operationeel (besluitvorming) als uit de omgeving (media, netwerk, e.a.) op hen afkomt.

Deze opgave kan eenvoudiger worden gemaakt door:

- informatie te filteren alvorens het in het beleids-team te behandelen. Informatie die te operationeel van karakter is, kan bestuurders teveel in het “hier & nu” zuigen, terwijl “straks” op dat moment relevanter kan zijn.
- het “vooruit kijken” te organiseren. Dit kan door iemand vrij te maken die allerlei informatie kan vertalen in bestuurlijk relevante scenario’s en deze kan voorzien van handelingsopties, consequenties hiervan, et cetera.

Landelijk Beraad Crisisbeheersing

De totale inhoud van de State-of-the-Art is door Hans Alders uitgereikt op 2 december aan de voorzitter van het Veiligheidsberaad en is te downloaden op de website van BZK (www.minbzk.nl)

Rectificatie: In de november-editie was bij het artikel over het LBCB-rapport inzake PPS abusievelijk een afbeelding afgedrukt van het rapport over bestuurlijk leiderschap.

Rapporten Landelijk Beraad Crisisbeheersing

- Rampen, regels en richtlijnen. Over de betekenis en doorwerking van informele regelgeving bij de voorbereiding en uitvoering van de rampenbestrijding (2003)
- Multidisciplinair realistisch oefenen in Nederland (2005)
- Meerwaarde in plaats van meerwerk. State-of-the-art planvorming (2006)
- Basisvereisten Crisismanagement. De decentrale normen benoemd (2006)
- Publiek en privaat: kansen zien en benutten als gedeelde

opgave (2007)

- State-of-the-art: bestuurlijk leiderschap in crisissituaties (2007)

Daarnaast heeft het Beraad ook meermaals adviezen verstrekt aan de minister van BZK, o.a. over:

- Landelijke Faciliteit Rampenbestrijding
- Opschaling en standaardisatie GRIP-procedure
- Noodoverlooppgebieden
- Grensoverschrijdende samenwerking
- Beleidsplan Crisisbeheersing
- ACIR

“Disaster Diplomacy”

Een blik vooruit of een blik door de voorruit? TOT ZIENS!!

Na 31 artikelen op rij te hebben geschreven, is dit de laatste bijdrage van professor Eelco Dykstra als Amerika correspondent en vaste columnist voor de rubriek “Vanuit Amerika”. Hij gaat in op het relatief nieuwe fenomeen “Disaster Diplomacy”, een nieuw gebied op het snijvlak van crisisbeheersing, internationale betrekkingen en duurzame ontwikkeling.

Introductie

Wat is dat nu weer?

“Rampendiplomatie”?

Inderdaad.

Er is sinds een jaartje of acht een beweging op gang gekomen die serieus kijkt naar de relatie tussen crisisbeheersing, internationale betrekkingen en duurzame ontwikkeling. De ramp dus niet langer als een uitzonderlijke gebeurtenis maar als alledaags fenomeen, vast onderdeel op de politieke agenda en onderwerp van gesprek tijdens het klaverjasavondje.

Diplomatie is echter iets wat mensen doen, dus wat heeft dat dan met zogenaamde natuurrampen te maken? In de internationale literatuur praat men nu meer en meer over “anthropogene” rampen en worden klassieke begrippen als “natural disasters” en “manmade disasters” naar de achtergrond gedrongen. En dat is terecht. Immers, zeker als we de huidige hype in de berichtgeving over klimaatverandering, smeltende ijskappen en stijgende zeespiegels in onze overweging meenemen, wat is er dan nog “natuurlijk” in de “natuurlijke” rampen?

Het weer verandert door de menselijke uitstoot van broeikasgassen, aardbevingen doden zelf geen mensen maar dat doen de gebouwen die door de mensen zelf (krakemikkig of niet) zijn gebouwd en vulkaanuitbarstingen zijn alleen maar erg als de mensen in de buurt van, of zelfs op, de hellingen van de vulkaan wonen. De meeste natuurrampen zijn aldus ‘anthropogeen’ en daarmee nu ook onderdeel geworden van het snelgroeiende aandachtsgebied dat wij allen (zullen leren) kennen als “Disaster Diplomacy”.

Welke rol spelen rampen – anthropogeen of niet – nu eigenlijk bij de zigzaggende bewegingen van internationale relaties en het diplomatieke verkeer? Dat is de kernvraag waarover “disaster diplomacy” zich buigt. Nog specifiek is de vraag of activiteiten die met rampen te maken hebben ook de samenwerking tussen vijandelijke naties kunnen verbeteren. De wereldwijde fixatie op de klimaat-

verandering heeft inmiddels al geleid tot een subspecialisme binnen “Disaster Diplomacy” namelijk “*environmental diplomacy*”.

Zoals u inmiddels allen weet (niet alleen via deze column ‘Vanuit Amerika’ maar ook vanuit uw eigen veelvuldige bezoeken aan Amerika en uw raadpleging van Amerikaanse informatiebronnen), blijven de meeste ontwikkelingen op het gebied van crisisbeheersing uit dit land – pardon, ik zeg het nog maar een keertje, dit continent – Amerika komen. Zoals dat ook het geval is met “Disaster Diplomacy”. OK, dat moge dan zo zijn, de Amerikanen hebben meer operationele ervaring met rampen. Maar hoe goed zijn zij eigenlijk op het gebied van de diplomatie? En hoe verbinden ze hun diplomatisch (on)vermogen met de eigen rampenervaring? We kijken naar Amerika, we kijken naar Katrina. Een artikel dus over crisismanagement, internationale relaties en het ontwikkelingsvraagstuk in Amerika. Een stuk over “disaster diplomacy”. En dat dan weer terugvertalen naar Nederland en Europa. Voor de laatste keer.

Vooruit.

Door de voorruit.

In memoriam...

Weet u het nog?

Armenië, Bhopal, Mexico City, Tsjernobyl, North Ridge, Pinatubo, de Marmara aardbeving, orkanen als Andrew, Mitch, Katrina, Rita, de aardbeving in Pakistan, WTC '93, 9/11, de onrusten in Frankrijk, de rampen in de Bijlmer, Enschede, en Volendam? Darfur en de Sudan? Allemaal lokale gebeurtenissen toch?

Overstromingen in Europa, de Tsunami in de Indische Oceaan, de oorlog op de Balkan en het Midden-Oosten. Regionale ongelukjes misschien?

De tweede wereldoorlog. De koude oorlog. Globalisten. Explosieve groei van de wereldbevolking. Hongersnood. Armoede. Ontwikkelingshulp. De “goede doelen” industrie. Broeikaseffect. Antiglobalisten. Opwarming van het

klimaat. Stijgende zeespiegels. El Niño. Al Gore. No more. De wereld vergaat, de mens en de politiek hebben het gedaan.

De Korea's. Israël en Palestina. China en Taiwan. Griekenland en Turkije. Cyprus. Iran en Irak. India en Pakistan. Indonesië en Timor. Indonesië en Irian Jaya/Papua. Sri Lanka. Afghanistan en Rusland. Tsjetsjenië en Rusland. Eritrea en Ethiopië. De NAVO en Joegoslavië. Amerika en Fidel. Amerika en Osama bin Laden. Amerika en Afghanistan. Amerika en Al Qaeda. Amerika en Irak. Amerika en Iran?

Amerika en foreign policy ("diplomacy")

In zijn presidentiële campagne in 2000 en na zijn aantreden in 2001, was het al duidelijk dat voor George W. Bush internationale betrekkingen alleen maar bestonden om er zoveel mogelijk nationaal voordeel te behalen. Dat betekende een kentering ten opzichte van zijn voorganger Clinton op de volgende punten:

- 1 Isolationisme – een minder proactieve opstelling ten aanzien van het oplossen van conflicten in de wereld.
- 2 Hegemonie – Amerikaanse waarden en normen moesten versterkt uitgedragen worden.
- 3 Unilateralisme – minder overleg met anderen alvorens Amerika tot internationale besluiten en actie zou overgaan.

Vervolgens kwam 9/11, met een aanscherping van de

bovenstaande punten als volgt:

- 1 Isolationisme – de afstand met naties die het met Amerika oneens waren nam toe.
- 2 Hegemonie – nam toe omdat de terroristen het nu juist gemunt hadden op die Amerikaanse waarden en normen.
- 3 Unilateralisme – nam toe, Amerika zou nu zelf actie ondernemen en niet meer eerst gaan praten; enkel diegenen die mee wilden doen mochten dat in de "coalition of the willing".

Toen Katrina langs kwam vond er wederom een herbezinning plaats die wordt beschreven door Ilan Kelman in zijn artikel "Hurricane Katrina disaster diplomacy" (*Disasters*, 2007, 31(3):288-309). Mr Kelman, wellicht dé drijvende kracht achter "Disaster Diplomacy" en als onderzoeker verbonden aan het National Center for Atmospheric Research in Boulder, Colorado, ziet er niet tegenop om flink aan te schoppen tegen het politieke klimaat in Amerika. En daar zit schot in. Want wat een paar jaar geleden niet eens gedacht mocht worden, wordt nu hardop besproken. En Katrina heeft daar veel mee van doen. De orkaan Katrina viel over Amerika heen in het vijfde jaar van het presidentschap van George W. Bush ('little Bush') toen zijn regering zich inmiddels in het buitenland al mateloos onpopulair had gemaakt en velerlei gewapende conflicten had veroorzaakt. Desondanks was de internationale response na Katrina er een van grote generositeit en goede wil. En wat deed de Amerikaanse regering onder 'Bush 43' (zijn vader was president >>>

nr. 41) ermee? Niets. Al op 1 september 2005 vertelde de jonge Bush de media het volgende:

"I'm not expecting much from foreign nations because we haven't asked for it. I do expect a lot of sympathy, and perhaps some will send cash dollars. But this country is going to rise up and take care of it. ...You know, we would love help, but we're going to take care of our own business as well, and there's no doubt in my mind that we will succeed."

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken probeerde nog wel de gevolgen van een dergelijke uitspraak een beetje weg te nemen, maar het kwaad was reeds geschied. Zo'n uitspraak van president Bush is echter niets bijzonders als je je realiseert wat zijn buitenlandse beleid (of "diplomacy") is en was. "Disaster Diplomacy" kun je vergeten als je eigen diplomatie zelf al een disaster is.

Disaster diplomacy – state of art

De geleerden zijn er wel zo'n beetje uit. "Disaster Diplomacy" biedt in potentie grote kansen om internationale betrekkingen en buitenlands beleid in positieve zin te beïnvloeden. Zulks was te zien bij het beëindigen van de gevechten in Atjeh na de tsunami en de toenaderingspogingen tussen Griekenland en Turkije. En we zien het ook gebeuren bij de huidige discussies met betrekking tot de opwarming van de aarde, de klimaatveranderingen en de stijgende zeespiegel. Het komt allemaal door een grotere wil tot samenwerking als we plots met een gemeenschappelijke vijand worden geconfronteerd. Dan zijn bestaande irritaties en vooroordelen plots minder belangrijk geworden. Wat echter uit alle theoretische beschouwingen en de case studies op dit moment ook naar voren komt is dat "Disaster Diplomacy" niet een op zichzelf staande voortstuwingsmotor is voor de verbetering van samenwerking en internationale relaties. Hoogstens dus een rol als katalysator van bestaande diplomatieke pogingen en niet als schepper van nieuwe diplomatie. Maar daar zou je dan weer tegenover kunnen stellen dat de gemeenschappelijke dreiging zoals we die tot dusver ervaren, gewoonweg nog niet groot genoeg is. Want één ding moge duidelijk zijn. Hoe groter en overweldigender de gemeenschappelijke dreiging, hoe sterker de wil tot samenwerking en hoe groter de vooroordelen die dan afgebouwd kunnen worden. Voor een beschrijving van de door Ilan Kelman beschreven factoren die een rol spelen bij "Disaster Diplomacy", verwijs ik naar figuur 1.

Nederland, Europa en "disaster diplomacy"

Amerika mag dan van "Disaster Diplomacy" onder Bush een potje hebben gemaakt, maar hoe zit het met Nederland en Europa? Het simpele antwoord is dat we dat nog niet weten. In Europa en in Nederland wordt weliswaar veel gepraat maar er is nog (te) weinig gebeurd. Maar je kunt je wel voorbereiden. Bij voorbeeld met behulp van scenario's. Maar sinds wanneer levert Hollywood realiteit aan? Nooit.

Totdat het wel gebeurt. In de film "The Day after Tomorrow" worden de consequenties getoond van een acute ijstijdaanval. In the film "Independence Day" komt er een wereldwijde coalitie tot stand om buitenaardse aanvallers af te weren. En als er een superstorm over Europa heentrekt die elf Europese landen treft en Nederland voor meer dan de helft overstroomt, wat dan? Komt er dan een diaspora van Nederlanders, worden Nederland en Vlaanderen dan een Europees natuurpark, zeg maar het Waddenzee gebied van Europa? Geven wij als Nederlanders op en trekken weg of gaan we toch weer (her)bouwen?

"Disaster Diplomacy" en "the Dutch".

Benieuwd?

Geschrokken?

Betrokken?

Gaat u dan maar naar www.stormovereurope.org

Tot ziens!!

Figuur 1: Four different typologies of 'Disaster Diplomacy' [naar Comfort (2000); Kelman (2006); Warner (2005)]

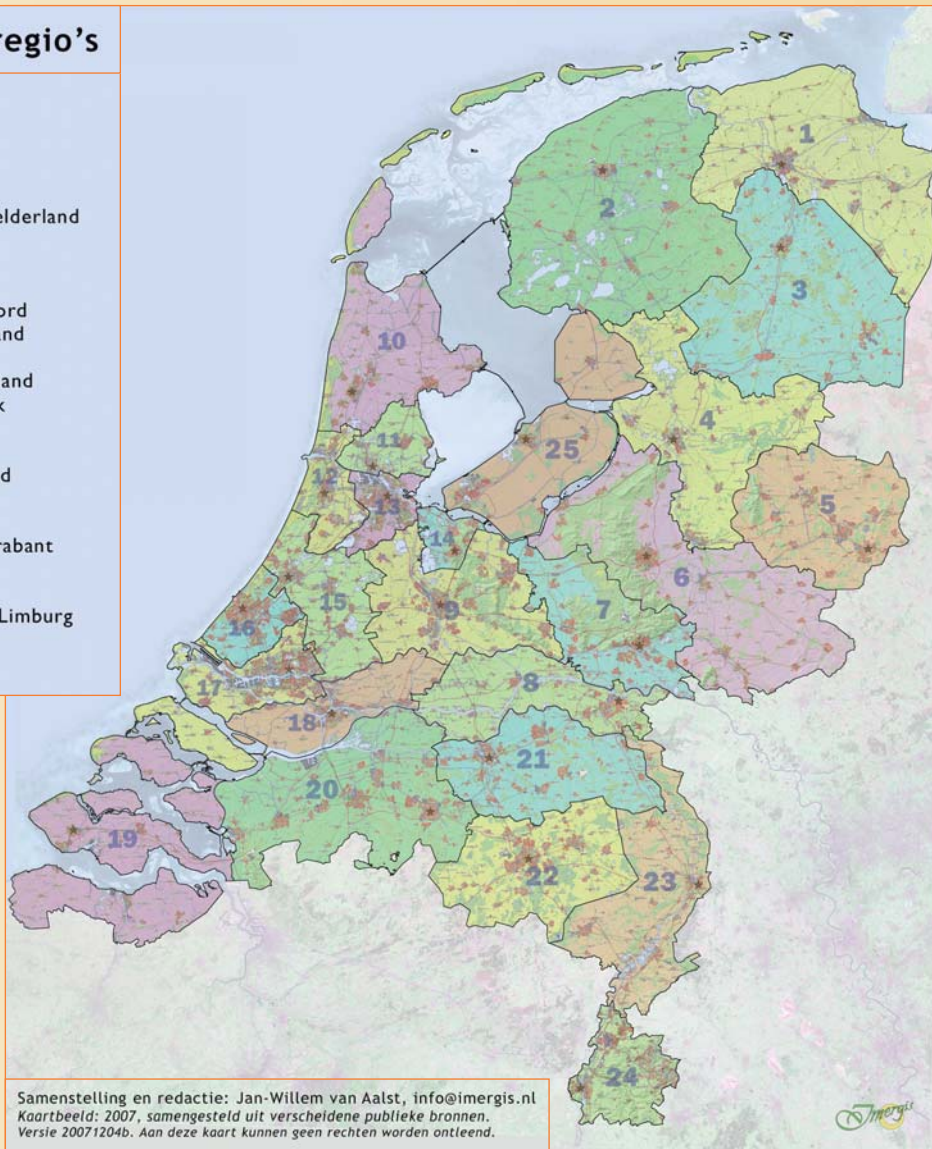
- A AFSTAND (Propinquity – Neighbourliness)**
  - Gezamenlijke landsgrens
  - Nabij
  - Veraf
- B RELATIE (Relationship)**
  - Wederzijdse hulp (gemeenschappelijk bedreiging)
  - Gecombineerde hulp (aantal landen bieden hulp)
  - Donor-ontvanger (helper-geholpene)
- C NIVEAU (Level)**
  - Regering
  - Organisatie
  - Bevolking
  - Combinatie
- D DOELSTELLING (Purpose)**
  - ????
  - Zelfbehoud
  - Wederzijds voordeel
  - Winst op langere termijn tegenover opofferingen op kortere termijn
  - Bevestiging van bestaande vooroordelen
  - Goede reputatie.

Eelco H. Dykstra, MD,

Professor (visiting) in International Emergency Management
Institute for Crisis, Disaster and Risk Management
(ICDRM), George Washington University, Washington D.C.
(edykstra@gwu.edu)

de veiligheidsregio's

- 1 Groningen
- 2 Fryslân
- 3 Drenthe
- 4 IJsselland
- 5 Twente
- 6 Noord- en Oost-Gelderland
- 7 Gelderland Midden
- 8 Gelderland-Zuid
- 9 Utrecht
- 10 Noord-Holland Noord
- 11 Zaanstreek-Waterland
- 12 Kennemerland
- 13 Amsterdam-Amstelland
- 14 Gooi en Vechtstreek
- 15 Hollands Midden
- 16 Haaglanden
- 17 Rotterdam-Rijnmond
- 18 Zuid-Holland Zuid
- 19 Zeeland
- 20 Midden- en West-Brabant
- 21 Brabant-Noord
- 22 Zuid-oost Brabant
- 23 Noord- en Midden-Limburg
- 24 Zuid-Limburg
- 25 Flevoland

Samenstelling en redactie: Jan-Willem van Aalst, info@imergis.nl
Kaartbeeld: 2007, samengesteld uit verscheidene publieke bronnen.
Versie 20071204b. Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Convenanten Veiligheidsregio's onderweg!

Er is een goede start gemaakt met het afsluiten van convenanten met de Veiligheidsregio's. Onlangs heeft Minister Ter Horst van Binnenlandse Zaken alle besturen van de Veiligheidsregio's uitgenodigd om met haar een convenant af te sluiten. De convenanten dienen als middel om, vooruitlopend op de aanstaande wet- en regelgeving, de rampenbestrijding op orde te brengen. Daarom wil de minister graag afspraken maken met regio's om toe te groeien naar het niveau van de basisvereisten die in de AMvB Veiligheidsregio worden opgenomen. Verder ziet de minister de regionalisering van de brandweer als belangrijke voorwaarde voor het, op lange termijn, borgen van een kwalitatieve en slagvaardige rampenbestrijding. Voor de convenanten stelt de minister naast informatie, adviezen e.d. een eenmalige financiële bijdrage ter beschikking. Het karakter van een convenant maakt dat er tweezijdig afspraken, inspanningen en verantwoordelijkheden worden vastgelegd en actief worden gevolgd. Doordat iedere regio een eigen beginsituatie kent, zullen

de afspraken zo veel mogelijk worden toegesneden op de regionale situatie. De tweezijdigheid draagt verder bij aan het halen van de eerdergenoemde doelstellingen met inachtneming van de regionale bestuurlijke verantwoordelijkheid. De convenanten hebben een looptijd tot en met 31 december 2009 en kunnen uiterlijk tot 1 juli 2008 worden afgesloten. De verwachting is dat voor deze datum het merendeel van de 25 Veiligheidsregio's met de minister een convenant zal afsluiten. Na de voorloop regio Zuid-Limburg worden er op dit moment gesprekken gevoerd met de regio's Haaglanden, Zuid-Holland Zuid, Midden-West Brabant, Amsterdam-Amstelland, Gooi- en Vechtstreek, Rotterdam Rijnmond en IJssel-Vecht.

Mr. M.J. (Michiel) Laan,
directie Politie, ministerie van BZK

Voor nadere informatie en de uitnodigingsbrief zie www.minbzk.nl onder veiligheidsregio.

Als beheerder van het landelijke transportnet voor elektriciteit heeft TenneT een centrale plaats als partner in de keten van de energievoorziening in Nederland zowel onder normale als bijzondere omstandigheden. Vers in het geheugen ligt nog de warme en droge zomer van 2003 toen TenneT zich genoodzaakt zag Code Rood af te kondigen in verband met koelwaterproblemen bij de productie van elektriciteit. Maar ook in de periode daarna deden zich bijzondere bedrijfsomstandigheden voor die een adequate crisisorganisatie vereisen.

Crisisbeheersing sector Elektriciteit

Een aantal jaren geleden hebben de gezamenlijke netbeheerders van hoogspanningsnetten in Nederland besloten tot een Kwaliteitsnorm Crisisbeheersing die inmiddels door alle netbeheerders is ingevoerd en verbeterd waar nodig. Met het overdragen van alle 110 en 150 kV netten door de regionale netbeheerders aan TenneT per 1 januari aanstaande is het weer tijd om de puntjes op de nieuwe i's te zetten. Ook na deze datum zullen calamiteiten en crises adequaat moeten worden gemanaged aangezien de elektriciteitsvoorziening essentieel is voor alle andere vitale sectoren en voor de maatschappij in het algemeen.

Crisispartners voor TenneT zijn de Nederlandse en buitenlandse netbeheerders, producenten en andere leveranciers van diensten en producten voor het handhaven van de energiebalans in Nederland maar natuurlijk ook de direct betrokken departementen, regionale en lokale bestuurders, veiligheidsregio's, politie en hulpdiensten. Het komt dan ook steeds vaker voor dat dit soort crisispartners betrokken worden in oefeningen en simulaties om de medewerkers van de afzonderlijke crisisorganisaties aan elkaar te laten wennen en vertrouwd te raken met elkaars processen, procedures en prioriteiten.

Met name het punt van uniforme werkwijze van en tussen de verschillende partners is nog niet altijd even optimaal uitgewerkt en ingevuld. TenneT is blij met de komst van de veiligheidsregio's maar vooral de indeling en werkwijze van deze veiligheidsregio's behoeft verbetering met name om snel en adequaat te kunnen handelen wanneer nodig. Met name hoe en door wie te reageren bij het opschalen van alertheid en beveiliging van zogenoemde alerteringslocaties bij toenemende dreiging van buitenaf, is nog niet echt glashelder bij iedereen en behoeft nog een traject van gezamenlijk te maken afspraken en op te stellen aanvalsplannen zowel met regionaal/lokaal bestuur als met politie en Defensie.

TenneT en de regionale netbeheerders hanteren het principe van goed huisvaderschap wat betreft de

bescherming en beveiliging van eigen transportinfrastructuur, zo ver dat niet zware criminaliteit en terrorisme betreft. Uitgangspunt hierbij is dat de overheid de verantwoordelijkheid heeft voor de aanpak van dergelijke dreiging van opzettelijk schade aanrichten aan installaties en ontregelen van de voorziening. Natuurlijk zal de elektriciteitssector op aangeven van de centrale overheid aanvullende maatregelen uitvoeren mits de financiering van dergelijke investeringen via de tarieven kunnen worden gefinancierd. Inmiddels is de sector een systematiek van classificeren van hoogspanningsstations overeengekomen en een aanpak van uit te voeren maatregelen in het kader van eerder genoemd goed huisvaderschap. Diverse pilots bevinden zich thans in de uitvoeringsfase.

Tot slot dan nog het belang van hoe met elkaar te communiceren tijdens bijzondere omstandigheden zoals bij grootschalige, of in het ergste geval, volledige uitval van het hoogspanningsnet. TenneT communiceert met de partners in de eigen sector in binnen- en buitenland via eigen glasvezelverbindingen met een beschikbaarheid van 24 h (zonder elektriciteit van buitenaf). Voor crisiscommunicatie met centrale en andere overheden is het aangewezen op het Nationaal Noodnet mits dat nog functioneert (tot en met 2008). Belangrijk hierbij is dat de betrokken crisispartners toegang krijgen en houden tot een communicatiesysteem dat voldoende robuust en betrouwbaar is en over voldoende capaciteit beschikt wanneer de nood aan de man is. Bij de voorbereiding van de millennium overgang bestond er erg veel aandacht voor de continuïteit van communicatie maar langzaamaan is dit een beetje in de benen gezakt. Met name dit punt verdient onverminderd de volle aandacht van alle crisispartners en vitale sectoren.

*Siem Bruijns,
Manager Systeem en Besturing, TenneT TSO BV*

Nederlands transportnet

per 1 januari 2007

Elektriciteitstransportnet TenneT TSO B.V.

- 380 kV-station/bovengrondse verbinding/kabel
- 220 kV-station/bovengrondse verbinding/kabel
- 150 kV-station/bovengrondse verbinding/kabel
- project NorNed
- project BritNed
- project 380 kV-verbinding Doetinchem-Wesel
- project Randstad 380
- Diemen naam van het station
- grensoverschrijdende verbinding
- Gronau landelijk bedrijfsvoeringscentrum TenneT

Elektriciteitstransportnet regionale netbeheerders

- 150 kV-station/bovengrondse verbinding/kabel
- 110 kV-station/bovengrondse verbinding/kabel

Centrales (Powerplants)

- vermogen tussen 60 en 250 MW
- vermogen groter dan 250 MW

Regionale netbeheerders

Import, export per buitenlandverbinding

Nederland totaal		Import in GWh		export in GWh	
27 346	23 691	5 887	5 398		
2006	2005				

tennet

Missie Gasunie: continuïteit in het gastransport

In Nederland ligt een uniek en zeer omvangrijk gastransportsysteem. Dankzij dit systeem stromen jaarlijks miljarden kubieke meters aardgas naar miljoenen afnemers die er op vertrouwen dat het aardgas zonder storingen en haperingen arriveert, elke dag opnieuw. Gasunie is eigenaar van deze vitale infrastructuur. Mocht er onverhoopt een incident plaatsvinden dat de gasvoorziening bedreigt dan is, naast goed ingeoefende eigen procedures, afstemming en samenwerking met overheid en hulpverleningsdiensten van cruciaal belang.

Het beleid bij Gasunie is vooral gericht op het waarborgen van betrouwbaar ongestoord gastransport en op het voorkomen van veiligheidsrisico's. Preventie is hierbij het sleutelwoord, dat tot in de haarvaten van de bedrijfsvoering wordt toegepast. Preventie heeft Gasunie deels in eigen hand door tiptop netwerkmanagement: onderhoud, inspectie en inkoopbeleid. Lastiger is het om inbreuken op het systeem, zoals leidingbeschadigingen als gevolg van graafwerkzaamheden door derden, te voorkomen. Tot nog toe hebben zich gelukkig nog nooit grootschalige en/of langdurige onderbrekingen in het Gasunie-net voorgedaan. Tot preventieve instrumenten behoort ook voorlichting en adequate wetgeving.

Inrichting crisisorganisatie

Gasunie's Centrale Commando Post (CCP) gehuisvest in een bunker onder het hoofdkantoor in Groningen, fungeert als het meld- en coördinatiecentrum van alle

activiteiten die plaatsvinden in het gastransportsysteem. Ook het publiek kan, als ze onregelmatigheden in het gasnet vermoedt, via het storingsnummer 050 - 521 15 00 de CCP bereiken. Als er daadwerkelijk iets aan de hand blijkt te zijn, kan de CCP de gasstroom blokkeren of omleiden. Indien noodzakelijk, worden medewerkers in het veld ingeschakeld om ter plaatse actie te ondernemen. Als de Chef Wachtdienst CCP van oordeel is dat de gasvoorziening in gevaar komt, komt de interne Commissie Bijzondere Voorziening (Combivoor) bijeen. Dit crisisteam richt zich vooral op de beleidsmatige en bestuurlijke aspecten van incidentafhandeling en is – binnen Gasunie – voor de duur van de situatie, qua bevelvoering de hoogste in rang. Door de wachtdienststructuur is ook de veldorganisatie 24 uur, 7 dagen per week, bereikbaar. In samenspel tussen het management, de veldorganisatie, de CCP, de accountmanagers en de afdeling Communicatie komt in crisissituaties besluitvorming tot stand. Daarbij wordt niet alleen de lijn neergezet ten aanzien van transporttechnische calamiteitenbestrijding, maar ook ten aanzien van de externe communicatie hierover.

Crisis oefeningen

Met regelmaat worden verschillende facetten van crisisbeheersing geoefend: oproepprocedures, de rol van de CCP, de communicatie tussen alle betrokken onderdelen en de rol van externe communicatie zijn daarbij vaste punten. Bij incidenten die effect kunnen hebben op de omgeving van een locatie, worden ook politie en/of brandweer betrokken. Ter voorbereiding worden met overheden en andere betrokken partijen potentiële risico's in kaart gebracht en rampenplannen ontwikkeld. Er vinden regelmatig calamiteitenoefeningen plaats met betrokken partijen om mogelijk onveilige situaties snel en veilig het hoofd te kunnen bieden. Ook de samenwerking met regionale en landelijke crisismanagementteams, met Tennet en met Economische Zaken wordt in het kader van opschaling tijdens crisisoefeningen getoetst.

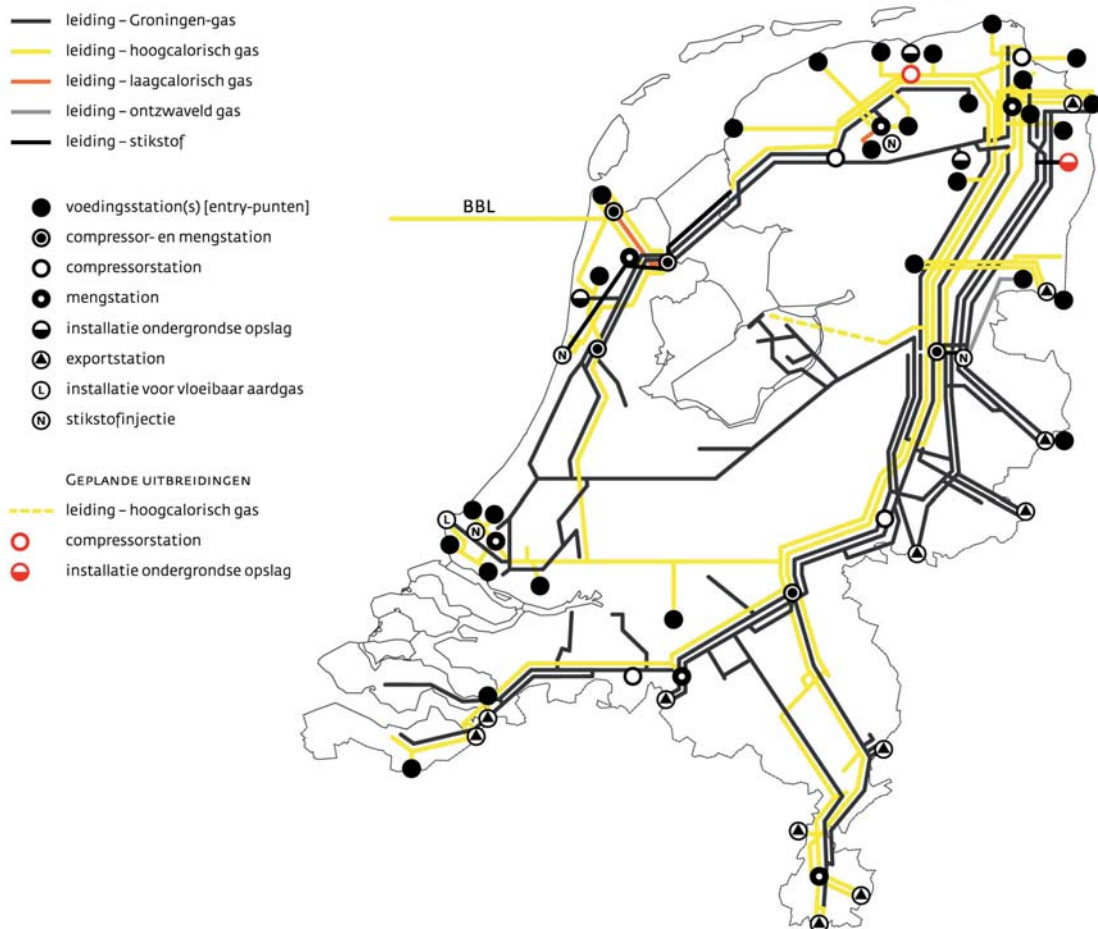

Afstemming en ondersteuning

Door actieve deelname aan het Strategisch Overleg Vitale Infrastructuur (SOVI) en de Projectgroep Nationale Veiligheid (PNV) wil Gasunie zich, samen met de overheid en andere vitale sectoren, adequaat voorbereiden op de potentiële gevolgen van uitval of verstoring van het gastransport. Hierbij houdt Gasunie ook rekening met mogelijke uitval van andere onderdelen van de vitale infrastructuur, waarbij sprake is van een wederzijdse afhankelijkheid. Zo kunnen risico's tot een minimum worden beperkt. Hierbij is de ondersteunende en coördinerende rol van de overheid onmisbaar.

Esther Benschop,

communicatieadviseur N.V. Nederlandse Gasunie

Schematisch weergave van het Nederlandse hoofdtransportnet, ultimo 2006

LNv en crisismanagement in de regio

De afgelopen 10 jaar is Nederland verschillende malen geconfronteerd met grote uitbraken van categorie-A-dierziekten in de veehouderij: in 1997 varkenspest (KVP), 2001 Mond- en Klauwzeer (MKZ), 2005 Aviaire Influenza (HPAI), 2006 en ook dit jaar Blauwtong. Tussendoor speelde nog een afnemend aantal BSE-gevallen. Verder was er in 2000 de ATF-brand in Drachten met gevaren voor de landbouw en de voedselveiligheid, in 2002 een massale zeehondensterfte en enkele malen een geval van verontreiniging van veevoeder met o.a. dioxine.

Verantwoordelijkheden

Bij de bestrijding van deze crises zijn diverse partijen betrokken: het ministerie van LNV, VWS wanneer de humane gezondheid in het geding is, VROM waar het milieu in het geding is. Verder de provincies en gemeenten waar de betreffende dierziekte of calamiteit is opgetreden. Voor wat betreft dierziektebestrijding ligt het voortouw bij de minister van LNV. Dit is gebaseerd op de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren en op regelgeving vanuit de EU. Wanneer er sprake is van een dierziekte (bijvoorbeeld vogelgriep van het type H5N1) die op mensen kan overgaan dan neemt VWS het voortouw, waarbij LNV ook dan verantwoordelijk blijft voor de bestrijding van de dierziekte. Wanneer er een dierziektecrisis uitbreekt waarbij de openbare orde in het geding is, ligt het voortouw voor het handhaven van deze openbare orde bij de betreffende burgemeester of, indien bovengemeentelijk, bij de CdK of de coördinerend burgemeester.

Samenwerking staat of valt bij het hebben van goed inzicht in elkaars rol

Crisisaanpak

De maatschappelijke impact van grootschalige crisisbestrijding is groot gebleken. Bij veel mensen leven nog de beelden van het ruimen van grote aantallen varkens en koeien, van grote grijpers die de gedode dieren in wagens laden. Daarom heeft het ministerie van LNV in EU-verband veel inzet gepleegd om in geval van besmettelijke dierziekten de dieren te mogen vaccineren om zo grootschalige ruiming te voorkomen.

Bij het uitbreken van een categorie-A-dierziekte gaat er onmiddellijk een standstill periode van 72 uur in. Deze standstill houdt in grote lijnen in dat alle transport van dieren, producten uit de veehouderij, mest e.d. voor drie dagen wordt verboden. Deze drie dagen worden gebruikt

om na te gaan waar de besmetting vandaan is gekomen, welke bedrijven contacten hebben gehad met het besmette bedrijf, dus de omvang van de crisis. Tevens wordt de tijd benut om een Regionaal Coördinatie Centrum (RCC) in te richten, van waaruit de gezamenlijke LNV-diensten zoals de Algemene Inspectiedienst (AID), de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA), de Dienst Regelingen (DR) en Directie Regionale Zaken (DRZ) de dierziektebestrijding wordt uitgevoerd.

De taken van de betrokken LNV-diensten zijn als volgt verdeeld:

De Directie Regionale Zaken van LNV levert de crisismanager voor het RCC en coördineert de inzet van de uitvoerende diensten:

- de Voedsel- en Waren Autoriteit (VWA): bestrijding van de dierziekte in het veld;
- de Algemene Inspectie Dienst (AID): controle en handhaving regelgeving;
- de Dienst Regelingen (DR): uitvoeren van regelingen, onder andere opkoop;

De crisismanager is verantwoordelijk voor de bestuurlijke contacten in de regio en de verbinding van de regio (RCC) met het Departementaal Crisiscentrum (DCC).

Samenwerking met andere partijen

In tijden van dierziektecrisis zoals MKZ, KVP, HPAI en ook bij andere calamiteiten (hoog water, brand e.d.) is het erg belangrijk dat alle betrokken partijen elkaar snel weten te vinden om zo snel mogelijk de crisisbestrijding adequaat aan te pakken en daarmee de omvang van de crisis en schade ervan zoveel als mogelijk beperkt te houden. Samenwerking is hierbij onontbeerlijk.

Samenwerking staat of valt bij het hebben van goed inzicht in elkaars rol, taken en verantwoordelijkheden en ook elkaar "kennen". Daarnaast zijn goede samenwerkingsafspraken van belang. LNV zoekt duidelijk deze samenwerking en wil daarom in contact komen met de andere partijen in de regio die te maken hebben met crisis of

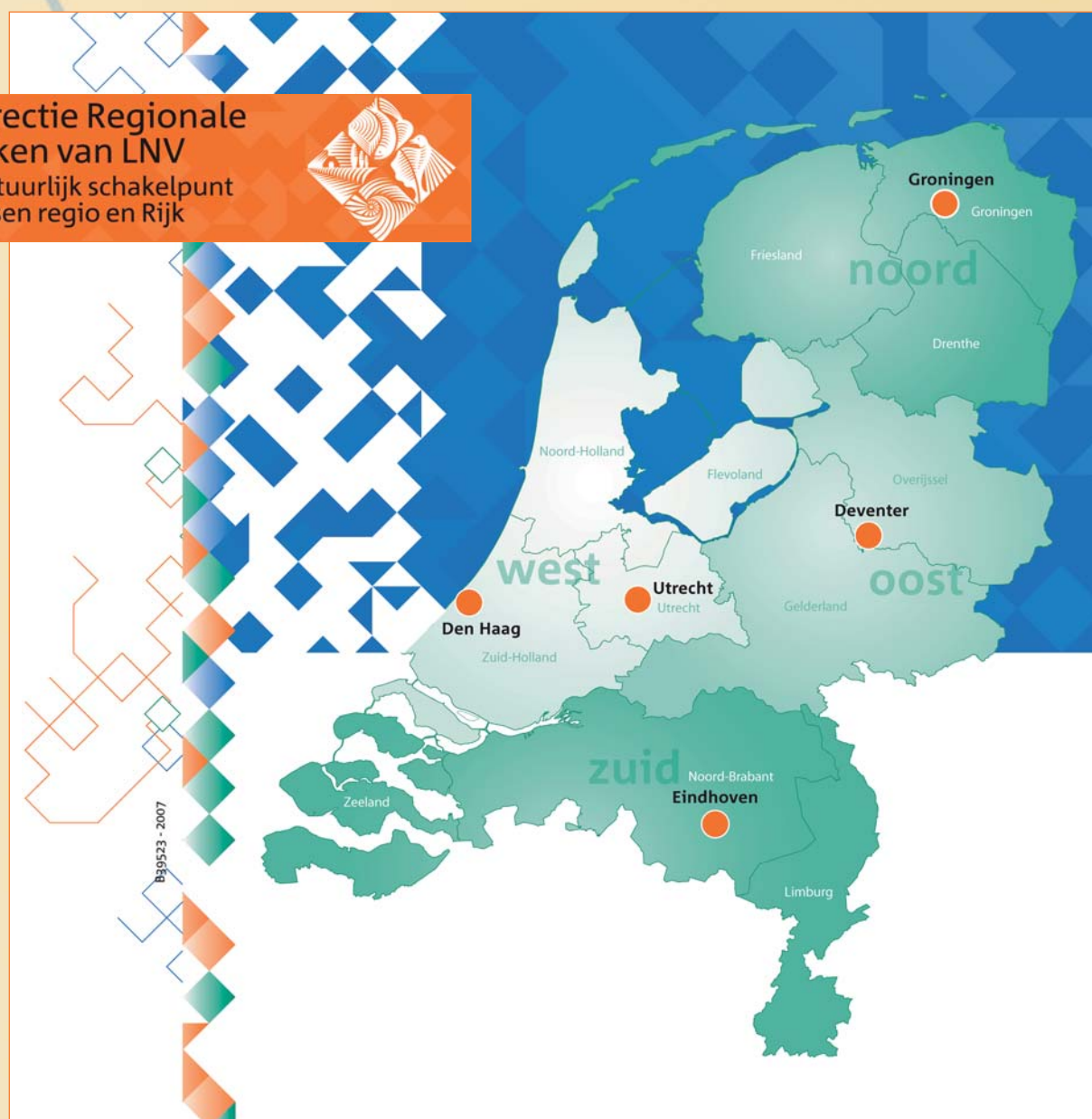
rampenbestrijding. Eén van de activiteiten op dit gebied is het houden van gezamenlijke oefeningen en daarmee vooral elkaar leren “kennen”. Hiermee is de afgelopen jaren een begin gemaakt. In januari 2007 is in Groningen een grote samenwerkingsoefening van een MKZ-uitbraak gehouden. Vooraf was aan de grote groep deelnemers een uitleg gegeven van de rol, taken en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen. Deze oefening was één van vier grote regionale oefeningen. Deze zijn georganiseerd en geëvalueerd door de Radboud Universiteit Nijmegen.

Bij deze evaluatie zijn ook hoofden van de veiligheidsregio's en burgemeesters betrokken. Het is de bedoeling dat een algehele evaluatie van de vier oefeningen zal uitmonden in een samenwerkingsprotocol tussen het ministerie van LNV en de veiligheidsregio's.

Sipke Sikkes,

directie Regionale Zaken, vestiging Noord, ministerie van LNV

Directie Regionale Zaken van LNV
Bestuurlijk schakelpunt
tussen regio en Rijk

De directie Regionale Zaken (DRZ) is het bestuurlijk schakelpunt van het ministerie. Er zijn vier vestigingen in evenzoveel regio's, met een centrale eenheid in Den Haag. Namens de minister doet DRZ zaken met regionale partners. Samen met LNV-organisaties en partners in de regio wil DRZ zorgen voor LNV-beleid dat werkt. Kerntaken zijn: 1) schakelen tussen Den Haag en de regio's; 2) gebiedsgericht werken; 3) implementeren van wetten en regelingen; 4) crisismanagement.

De VROM-Inspecteur: crisispartner in de regio

Crisisbeheersing VROM

Het ministerie van VROM is verantwoordelijk voor de voorbereiding en afhandeling van (dreigende) milieu-incidenten en ongevalstypen op het gebied van volkshuisvesting en de rijkshuisvesting. Verder speelt VROM een belangrijke rol bij incidenten op het gebied van de drinkwatervoorziening en nucleaire ongevallen. Binnen VROM is de stafafdeling Crisismanagement het kruispunt waar expertise en ervaring met het managen van calamiteiten op de beleidsterreinen: drinkwater, milieu, nucleair, rijks- en volkshuisvesting samenkomen. De stafafdeling houdt zich bezig met de besluitvorming over crises, de coördinatie van, de voorbereiding op en de afhandeling van calamiteiten en incidenten (incl. CBRN terrorisme). Voor alle meldingen, aanvragen voor advies en ondersteuning beschikt het ministerie van VROM over één nationaal incidentennummer: het Meldpunt VROM, dat zeven dagen per week en 24 uur per dag bereikbaar is onder het telefoonnummer 070 383 24 25. Alle meldingen worden behandeld door de dienstdoende crisiscoördinator van de stafafdeling Crisismanagement.

De VROM-Inspecteur: crisispartner in de regio

Incidenten en calamiteiten vinden veelal lokaal of regionaal plaats. Een belangrijk aspect is de samenwerking tussen de regiokantoren van de VROM-Inspectie en de veiligheidsregio. Het bestrijden van een calamiteit of crisis is primair de taak van de hulpverleningsorganisaties van de gemeente respectievelijk de veiligheidsregio. De VROM-Inspectie kan een toegevoegde waarde hebben in de vorm van (specialistische) kennis, afhankelijk van de vraagbehoefte in de desbetreffende gemeente of veiligheidsregio. Met nadruk wordt opgemerkt dat de inspecteur ten tijde van een calamiteit geen interbestuurlijk toezicht uitoefent, maar optreedt als adviseur.

Verder heeft de VROM-Inspectie een schakelfunctie met VROM centraal (stafafdeling Crisismanagement) op het gebied van informatie-uitwisseling en ondersteuning. Voorbeelden daarvan zijn de snelle toegang tot de unieke expertise van landelijke samenwerkende expertiseverbanden en instituten, zoals het Beleidsondersteunend team milieu-incidenten (BOT-mi) en de Milieu Ongevallen-dienst (MOD) van het RIVM (inzet van meetwagens). In het geval van een drinkwaterincident speelt de Regionaal Inspecteur (RI) een bijzondere rol in de crisisbeheersing. De RI kan indien noodzakelijk zijn eerstelijns bevoegdheid uitoefenen in het kader van de Waterleidingwet.

De drinkwaterbedrijven zijn in hoge mate zelf verantwoordelijk voor het veiligstellen van de drinkwatervoorziening.

Dat doen ze bijvoorbeeld door middel van interne crisisbeheersingsplannen. De Inspecteur stelt vast of de drinkwaterbedrijven ten tijde van een crisis deze plannen naleven en kan daartoe aanwijzingen geven. De VROM-Inspectie is daarom ook nauw betrokken bij lokale en regionale oefeningen op het gebied van drinkwater in samenwerking met de drinkwaterbedrijven en de lokale en regionale crisisorganisaties.

De regionaal inspecteur is ook een waardevolle gesprekspartner voor de veiligheidsregio's als het aankomt op de preparatie van de crisisbeheersing. VROM is actief om de rol van de Regionaal Inspecteur in de crisisbeheersing nog verder te ontwikkelen. Er zijn in totaal vijf regionale VROM-Inspecties. Binnen elke regio is een liaison aangewezen die zich specifiek richt op de veiligheidsregio's in het betreffende gebied. Sinds 2007 worden door de liaison van de VROM-Inspectie met de veiligheidsregio gesprekken gevoerd om de mogelijkheden voor samenwerking en de wederzijdse verwachtingen te verkennen en uit te werken.

Peter Bareman,
crisiscoördinator, stafafdeling Crisismanagement, ministerie van VROM (tel. 070-3394602)

VROM-Inspecties

Er zijn in totaal vijf regionale VROM Inspecties. Binnen elke regio is een liaison aangewezen die zich specifiek richt op de veiligheidsregio's in haar gebied.

Regio Noord-West (Noord-Holland, Utrecht en Flevoland)

tel: 023 - 515 07 00
crisisliaison: mw. C. Altena

Regio Noord (Groningen, Friesland, Drenthe)

tel: 050 - 599 27 00
crisisliaison: dhr. A. Kroes

Regio Zuid-West (Zeeland en Zuid-Holland)

tel: 010 - 224 44 44
crisisliaison: dhr S. Strik

Regio Oost (Overijssel en Gelderland)

tel: 026 - 352 84 00
crisisliaison: dhr. M. Beemer

Regio Zuid (Noord-Brabant en Limburg)

tel: 040 - 265 29 11
crisisliaison: dhr. J. van den Brink

Veranderende rol Inspectie Gezondheidszorg bij crisisbeheersing en rampenbestrijding

Van oudsher speelt de overheid een rol bij het waken over de volksgezondheid van de burger. Zo vaardigden stadsbesturen in de 15e en 16e eeuw allerlei voorschriften uit om de gezondheid van haar burgers te beschermen en te behouden. Na de Franse inlijving (1811) werden wettelijk geregelde plaatselijke en provinciale commissies van 'Geneeskundig Onderzoek en Toevoorsigt' ingesteld. Deze speelden een belangrijke rol bij het signaleren van besmettelijke ziekten.

In de 19e eeuw maakten vier cholera-epidemieën tienduizenden slachtoffers. Daarom ontwierp Thorbecke in 1865 de Gezondheidswet, op basis waarvan zeven inspecteurs het Geneeskundig Staatstoezicht uitoefenden. Deze inspecteurs waren door de Kroon benoemde artsen in dienst van de overheid, die elk één of meer provincies in hun portefeuille hadden.

In 1995 werden de Geneeskundige inspectie van de volksgezondheid, de Geneeskundige inspectie voor de geestelijke volksgezondheid en de Inspectie voor de geneesmiddelen samengevoegd tot de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ). De huidige taken en publiekrechtelijke bevoegdheden van het Staatstoezicht zijn vastgelegd in de Gezondheidswet van 1956. Omdat de Inspectie de wetgeving handhaaft, is zij goed op de hoogte van wat zich in de gezondheidszorg afspeelt. Deze informatie is van belang voor de beleidsontwikkeling en moet daarom beschikbaar zijn voor de beleidsmakers. Deze zogeheten oog- en oorfunctie is met name van belang bij de veranderende rol van de IGZ bij rampenbestrijding en crisisbeheersing. Het toezicht vindt momenteel plaats in nauwe samenwerking met de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid. Via de Algemene Doorlichting Rampen van de IOOV wordt ook de rol van de GHOR en van de meldkamer ambulancezorg getoetst. Op deze wijze worden alle veiligheidsregio's beoordeeld. De IGZ zal de komende jaren intensief blijven meewerken aan dit gezamenlijke toezichtsproject teneinde de doelstelling van de minister te realiseren om in 2010 alle veiligheidsregio's "op orde" te hebben.

Reeds enige tijd vindt er overleg plaats tussen de IGZ en de IOOV om te komen tot een "frontoffice" crisisbeheersing, waarachter alle activiteiten op elkaar afgestemd worden. Aldus wordt het toezicht efficiënter en effectiever en de lastendruk voor de instellingen minder. In 2008 al zal dit resulteren in een gezamenlijk werkplan. Ook de inspectie Verkeer en Waterstaat, VROM inspectie en de Arbeidsinspectie zijn hierbij aangesloten.

De grootste verandering voor de IGZ is haar rol bij de daadwerkelijke rampenbestrijding. Tot heden is deze rol beperkt tot het evaluatief analyseren en rapporteren na afloop van een ramp. Met de nieuwe Wet op de Veiligheidsregio's zal deze rol gaan veranderen. De IGZ zal een actieve rol gaan krijgen tijdens een ramp. Deze rol is driedelig:

- 1 kennisbron van de regionale gezondheidszorgsituatie, te raadplegen voor de andere betrokken crisispartners,
- 2 liaisonfunctie richting het ministerie van VWS en
- 3 doorzettingsmacht in de regio richting de gezondheidszorginstellingen in die regio.

Daarnaast blijft de toetsende rol bestaan daar waar het gaat om de naleving van met name de Kwaliteitswet Zorginstellingen. Hierbij blijft het begrip "verantwoorde zorgverlening" het uitgangspunt waarop onder andere getoetst zal worden. De IGZ hoort vaker uit het veld dat het onredelijk is om te toetsen op dit aspect terwijl rampenomstandigheden niet dezelfde zijn als reguliere omstandigheden. Ter verheldering: ook de IGZ is van mening dat verantwoorde zorg onder rampen omstandigheden een andere invulling kent dan verantwoorde zorg onder reguliere omstandigheden.

*Ron Boumans,
landelijk coördinerend Inspecteur Gezondheidsbescherming*

Crisisbeheersing bij Rijkswaterstaat

Het ministerie van Verkeer en Waterstaat is verantwoordelijk voor het beleid op het terrein van luchtvaart, spoor, wegvervoer, scheepvaart, water en weer in ons land. Bij de sectoren wegvervoer, scheepvaart en water (kwaliteit en kwantiteit) is de uitvoering in handen van Rijkswaterstaat (RWS). Daaronder valt ook calamiteitenbestrijding en crisisbeheersing, waarbij RWS, naast beheerder, ook een rol kan hebben als adviseur en facilitator. Het beleid omtrent crisisbeheersing is in handen van het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (DCC-VenW).

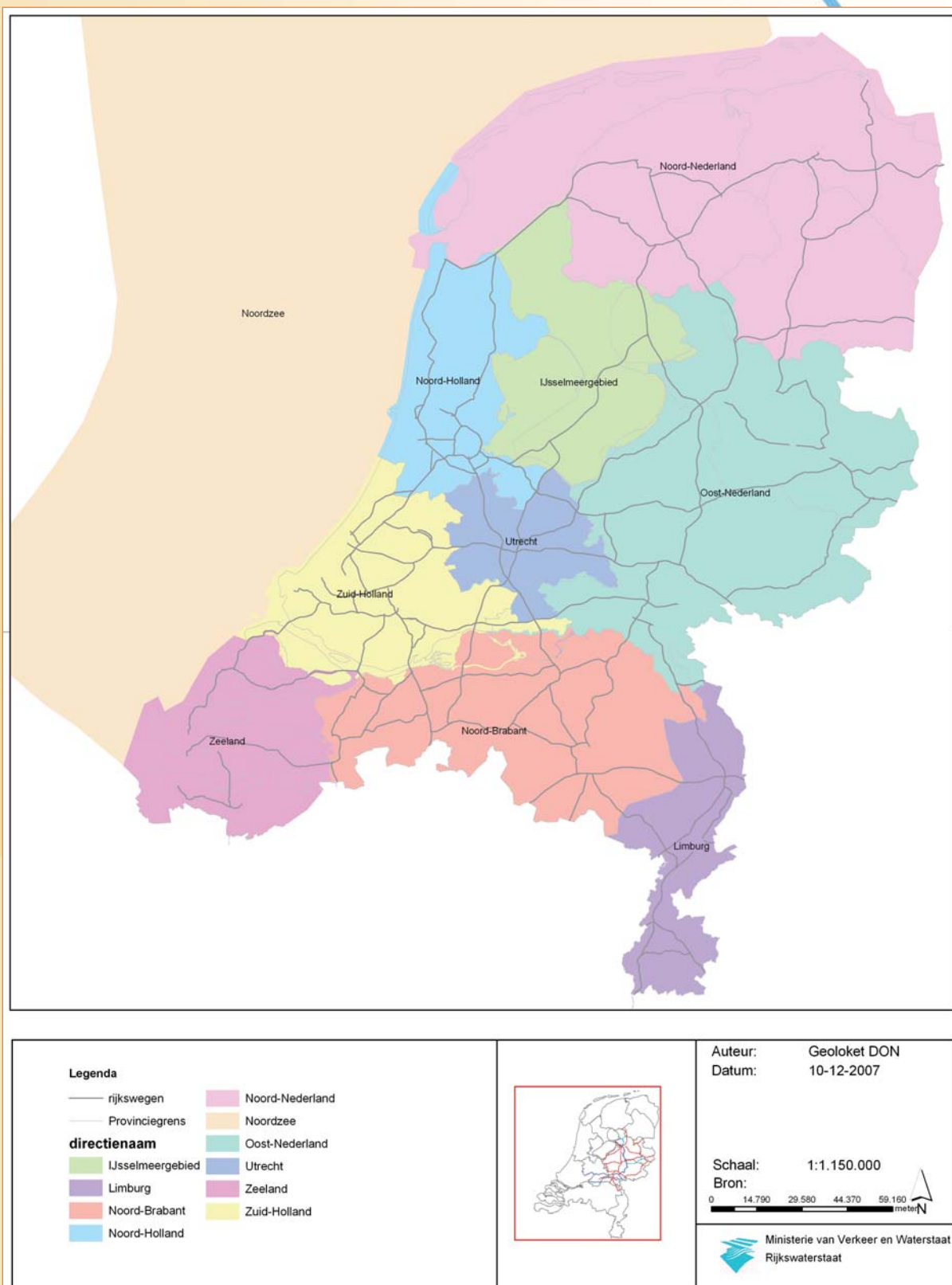

In het afgelopen jaar heeft RWS, en dan met name de regionale diensten, vele veranderingen doorgemaakt. We maken meer werk met minder mensen waarbij er veel meer door de 'markt' wordt gedaan en we werken meer samen met onze omgeving en reageren actief op signalen uit de samenleving.

Op het gebied van het crisisbeheer is de voornaamste verandering wel dat de zogenaamde droge (wegverkeer) en natte (scheepvaart en water) crisisorganisaties ineen zijn geschoven. Wegverkeer is met incidentmanagement dagelijks bezig om allerlei calamiteiten het hoofd te bieden en ervoor te zorgen dat het wegverkeer veilig en vlot verloopt. Een ervaring als de sneeuwsituatie in november 2005 heeft echter aangetoond dat incidentmanagement alleen niet voldoende is om een dergelijk grote calamiteit

af te handelen. Dan is er sprake van crisisbeheersing waarbij meerdere spelers met een eigen rol en verantwoordelijkheid nauw met elkaar moeten samenwerken. In verhouding tot wegverkeer gebeuren er op het gebied van scheepvaart en water wellicht minder incidenten maar de impact is vaak groter. Denk daarbij aan zware watervervuilingen (vervoer gevaarlijke stoffen) of overstromingen. Samenvoeging van beide sectoren zorgt ervoor dat er één crisisorganisatie is die breed inzetbaar is. Deze verandering zorgt ook voor een meer integrale benadering van andere partners in de regio. Dat geldt uiteraard ook voor het jaarlijkse oefen-, trainings- en opleidingstraject dat wordt opgezet en gecoördineerd door het DCC-VenW. Deze ontwikkelingen lopen mooi samen met de grootste verandering die de regio's zelf doormaken namelijk het opzetten van de veiligheidsregio's. Als regionaal beheerder op het gebied van wegvervoer, scheepvaart en water, is RWS een belangrijke regionale crisispartner in de veiligheidsregio. De contacten met de veiligheidsregio's zijn nog lang niet overal zoals RWS die graag zou willen en verschillen ook sterk per regio; soms komt RWS in het hele plaatje niet voor, soms zit zij zelfs in het bestuur.

Dat brengt mij op de bijdrage die RWS kan leveren bij crisissituaties, ook als RWS er zelf niet rechtstreeks bij betrokken is. RWS heeft veel eigen materieel (schepen, pompmateriaal) of kan via de markt hierover beschikken. Daarnaast zit er veel deskundigheid bij RWS op het gebied van wegvervoer (evacuaties), scheepvaart (vervoer operationele diensten) en water maar ook calamiteitenbestrijding en crisisbeheersing. RWS is dus ook een belangrijke partner als het gaat om het leveren van bijstand. RWS werkt langs alle strategieën van preventie tot en met evaluatie aan crisisbeheersing. De regionale diensten oefenen monodisciplinair maar ook multidisciplinair met andere partners in de regio of leveren een actieve bijdrage. Op dit moment vragen de voorbereidingen op de groot-schalige landelijke oefeningweek in november 2008 van de Taskforce Management Overstromingen onze aandacht.

De regionale diensten van Rijkswaterstaat

Op basis van onze calamiteitenplannen en in goede afstemming met onze partners in de regio, worden er komend voorjaar voorbereidende hoogwateroefeningen gehouden. Ik zie dat als een uitgelezen kans om de rol en verantwoordelijkheid van RWS als crisispartner binnen de veiligheidsregio's goed voor het voetlicht te brengen en er

zo voor te zorgen dat we in de toekomst ook voor andere situaties beter gesteld staan.

Annette Augustijn-van Buuren,
directeur Water en Scheepvaart, RWS Oost Nederland,
voorzitter van het overleg van crisiscoördinatoren van RWS

In een waterrijk land als Nederland is het opmerkelijk dat in de handboeken rampenbestrijding geen beschrijving voor een incidentbestrijding op het ruime binnenwater is opgenomen. Ook in het wetsvoorstel op de veiligheidsregio's ontbreken essentiële onderdelen voor een efficiënte aanpak van incidenten op het water.

KNRM levert bijdrage aan de veiligheidsregio's

Private professionele hulpverleners onmisbaar

In de conceptwet op de veiligheidsregio's staat in de memorie van toelichting de aanbeveling aan besturen van veiligheidsregio's ook afspraken te maken met private partijen zoals de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij. Dat de KNRM genoemd wordt in deze memorie van toelichting is een erkenning van de unieke positie, die de KNRM als professionele hulpverleningsorganisatie inneemt voor het redden van mens en dier op de Noordzee en het ruime binnenwater, Waddenzee, IJsselmeer inclusief randmeren, Zeeuwse en Zuid-Hollandse stromen. De hulpverlening voor het deelproces redden van mens en dier op het ruime binnenwater wordt uitgevoerd door de KNRM, maar ook door reddingbrigades en particuliere bergingsmaatschappijen.

Operationele leiding op bovenregionaal ruim binnenwater

Het redden van mens en dier, in nautisch jargon Search and Rescue, op zee en op het ruime binnenwater staat onder de operationele leiding van de Kustwacht. 95% van alle noedmeldingen op het water worden door de Kustwacht doorgegeven aan de KNRM, via het P2000 alarmeringssysteem. Maar de Kustwacht komt in de hele wet op de veiligheidsregio's en de toelichting niet voor. De Kustwacht opereert onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de burgemeester van de desbetreffende gemeente, conform de SAR beschikking. Het ruime binnenwater is weliswaar ingedeeld in gemeentegrenzen

(en dus veiligheidsregio's), maar de dynamiek van het water kent geen grenzen en vraagt om een bovenregionale incidentbestrijdingsorganisatie per samenhangend watersysteem. In casu de Waddenzee, het IJsselmeer, de Westerschelde etc. De nieuwe wet op de veiligheidsregio moet dus ruimte bieden voor vastlegging van verantwoordelijkheden op bovenregionaal niveau, zodat de bestaande systematiek gehandhaafd kan blijven.

De KNRM is een slagvaardige, uitvoerende hulpverleningsorganisatie, die 24 uur per dag binnen tien minuten inzetbaar is. Voor de Kustwacht, die de operationele leiding over Search and Rescue heeft, is de KNRM de betrouwbaarste partner hiervoor, met de meeste kennis en ervaring voor hulpverlening en redding op het water.

Tegenstrijdige wet- en regelgeving

De KNRM onderschrijft de zorg, die vanuit het project Waterrand is beschreven, over tegenstrijdige wet- en regelgeving op het gebied van het redden van mens en dier. Vanuit de huidige brandweerwet en straks de wet op de veiligheidsregio is de brandweer ook in het verantwoordelijkheidsgebied van de Kustwacht en KNRM verantwoordelijk voor het deelproces redden van mens en dier, maar beschikt daarvoor niet over de kennis, kunde en middelen om dat onder alle omstandigheden uit te voeren. Het toevoegen van de Kustwacht als partner voorkomt dubbelzinnigheid in de operationele uitvoering van de nieuwe wet.

Inbedding mogelijk maken

De slagkracht van de KNRM, samen met de Kustwacht, de reddingsbrigades en andere private vrijwilligersorganisaties moet ingebed kunnen worden in de veiligheidsregio's. De wet op de veiligheidsregio's biedt deze mogelijkheid aan de operationeel en bestuurlijk leidinggevenden. De bundeling van kracht, kennis en kunde staat garant voor het beste en betrouwbaarste resultaat voor de incidentbestrijding op het water.

*Kees Brinkman,
Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij (KNRM)*

Reddingsbrigade op koers met stevige plek binnen hulpverleningsketen

De Nederlandse Reddingsbrigade is tevreden over de voortgang die geboekt is in het realiseren van een nieuwe stevige plek binnen de hulpverleningsketen. De minister van Binnenlandse Zaken heeft in 2007 de vrijwilligersorganisatie erkend als officiële partner in de rampenbestrijding, de landelijke hulpverleningsstriping toegewezen en zich akkoord verklaard met twee pilots voor een nieuwe manier van samenwerken tussen reddingsbrigade-eenheden in de regio's Haaglanden en Noord-Holland-Noord.

De Reddingsbrigade heeft in Nederland een essentiële rol in de waterhulpverlening. Sinds 1953 houdt de organisatie zich bezig met rampenbestrijding. Sinds de oprichting van de eerste Reddingsbrigade in 1915 is het waken over de veiligheid van baders en zwemmers een hele belangrijke taak. Jaarlijks redt de Reddingsbrigade gemiddeld zo'n 400 personen van de verdrinkingsdood. In het zwembad leert de Reddingsbrigade jong en oud zichzelf en anderen te redden in het water. De Reddingsbrigade telt 5.000 vrijwilligers en een kleine beroepskern in IJmuiden.

Het afgelopen jaar is intensief samengewerkt met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om de nieuwe positie van de Reddingsbrigade in de hulpverleningsketen verder vorm te geven. Onderdeel van de erkenning als officiële partner in de rampenbestrijding is de koppeling van de Reddingsbrigade aan C2000 als communicatienetwerk van de hulpdiensten. Zichtbaar wordt het gebruik van de officiële hulpverleningsstriping en de toestemming voor optische- en geluidssignalen. Begin 2008 starten twee pilots (Noord-Holland-Noord en Haaglanden) die een nieuwe en intensieve manier van samenwerking tussen lokale reddingsbrigade-eenheden op regionaal niveau bevorderen. Binnen de pilots wordt ook een intensievere samenwerking met de collega-organisatie KNRM verkend.

Bij een stevige plek in de veiligheidsregio's hoort een grotere verantwoordelijkheid van de Reddingsbrigade. Het afgelopen jaar is de opleidingsstructuur volledig gewijzigd en wordt gewerkt aan een nieuwe opleiding Waterhulpverlener die de bestaande opleidingen Binnenwater en Strandwacht vervangt. Voorts wordt gewerkt aan een nieuwe systematiek van oefeningen, wordt gekeken naar een betere verdeling van de rampeneenheden over Nederland en wordt de koepelorganisatie van de Reddingsbrigade in IJmuiden verder versterkt.

Nieuw logo

Onlangs werd het nieuwe landelijk beeldmerk gepresenteerd, ontworpen door Aad Voermans van Aangenaam Ontwerp

uit Utrecht. In tegenstelling tot bijvoorbeeld politie, is het woord reddingsbrigade niet te beschermen. De koepelorganisatie wil dit wel omdat zo eenduidig voorwaarden gesteld kunnen worden aan een 'erkende' Reddingsbrigade. Door nu een woordmerk en een beeldmerk onlosmakelijk aan elkaar te verbinden, ontstaat een geheel waarop auteursrecht is gevestigd. Het in basis oranje logo is afhankelijk van de ondergrond ook toepasbaar in rood en geel (kleding), wit (voer-, vaartuigen en gebouwen) en zwart-wit. Rond de eerste letter van 'Reddingsbrigade' is een driekwart reddingsboei geplaatst, het internationale symbool voor waterhulpverlening. Bovenop de reddingsboei het kroontje dat de link legt met de koepelorganisatie van de Reddingsbrigade, de Koninklijke Nederlandse Bond tot het Redden van Drenkelingen.

Gevolg van de invoering van het nieuwe logo is het verdwijnen van de naam Reddingsbrigades Nederland. Deze naam, vaak afgekort als RedNed, werd een tiental jaren geleden geïntroduceerd omdat de volledige statutaire naam te lang bevonden werd. Nu gaat ook de koepelorganisatie in alle uitingen de naam Reddingsbrigade voeren om zo de afstand tot de aangesloten reddingsbrigades verder te verkleinen en alle energie te steken in het stevig neerzetten van één merk: de Reddingsbrigade.

Luc Dietz,
Reddingsbrigade Nederland

Bij veel calamiteiten en incidenten is water betrokken. Denk bijvoorbeeld aan wateroverlast, aan weglappend bluswater, aan milieuverontreinigingen die niet of zo beperkt mogelijk in het watersysteem mogen komen, aan het doorspoelen van verontreinigingen en last but not least aan (dreigende) overstromingen vanuit de rivieren, vanuit de grote meren of vanuit de zee. Ook de risico's met water nemen toe, men woont, werkt en recreëert op plaatsen waar wateroverlast of overstromingen meer dan vroeger aan de orde kan zijn.

Waterschappen klaar voor multidisciplinair oefenen

Mede na een aantal grote (dreigende) rampen besteden de waterschappen veel meer zorg en aandacht aan de calamiteitenzorg. Samen met andere deskundigen heeft de Unie van Waterschappen een modelsysteem voor de calamiteitenzorg ontwikkeld, dat veel waterschappen inmiddels hebben overgenomen en voor hun situatie hebben uitgewerkt en waar nodig aangepast.

In Midden- en Oost-Nederland werken de waterschappen Groot Salland, Rivierenland, Rijn en IJssel, Vallei en Eem, Veluwe en het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden al meer dan vijf jaar nauw samen op dit terrein. Ze zijn gestart met het gezamenlijk opzetten van de calamiteitensystemen. Ieder van deze waterschappen heeft een calamiteitencoördinator in dienst; zij hebben het initiatief genomen voor het formaliseren van hun samenwerking met de oprichting van de Taskforce Crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland. Naast het voortzetten van de bestaande samenwerking en uitwisseling van kennis en ervaring, hebben zij een beleidsplan voor het oefenen van het optreden door waterschappen bij calamiteiten en incidenten opgesteld. Tot slot hebben zij uit eigen gelederen een oefenleider vrijgemaakt.

Vanaf begin 2005 worden bij de deelnemende waterschappen oefenprogramma's opgezet en uitgevoerd. Deze worden zonodig aangepast aan bij één van de deelnemers voorkomende omstandigheden. Uitgangspunt is om per jaar een tiental keren dergelijke oefeningen te houden. Het doel is om goed en gelijkwaardig geoefende organisaties te krijgen, die in staat zijn onder bijzondere omstandigheden adequaat op te treden en met andere partijen samen te werken. Daarmee worden op dit moment al goede resultaten geboekt. In eerste instantie was de aandacht vooral gericht op de eigen teams in het waterschap. Vervolgens oefenen de waterschappen daar waar mogelijk ook samen met andere instanties. Goede voorbeelden zijn de grootschalige oefeningen Viking, Hagar en Helga met

als thema dreigende overstromingen vanuit de Rijn in het grensgebied. De oefeningen zijn gehouden op initiatief van de provincie Gelderland, de Gelderse Veiligheidsregio's, de waterschappen Rijn en IJssel, Rivierenland en Veluwe, de Deelstaat Nordrhein-Westfalen en de daar opererende Katastrophenschutzorganisaties.

Het is van groot belang dat organisaties en personen elkaar leren kennen en vertrouwen.

Daarom willen de waterschappen nog meer ervaring opdoen met de in hun gebied opererende gemeenten en veiligheidsregio's. Multidisciplinaire oefeningen zijn daartoe een probaat middel gebleken. Nu de meeste veiligheidsregio's in Nederland hun organisaties hebben neergezet en uitvoerige oefenprogramma's doorlopen, pleiten wij ervoor de waterbeheerders in toenemende mate daarbij te betrekken. Elkaar op alle niveaus leren kennen en daarop ook concreet samenwerken zal leiden tot meer op elkaar ingespeelde organisaties die elkaar kennen en vertrouwen. Dat leidt dan automatisch tot het betrekken van elkaar bij werkelijke calamiteiten en incidenten. Het oefenen om goed te kunnen optreden bij calamiteiten en incidenten begint op deze wijze tot de core business van de waterbeheerders te behoren.

Onze maatschappij heeft daar naar onze mening gewoon recht op en het blijkt ook voor alle betrokken partijen een verrijking als er goed kan worden samengewerkt.

Bas de Bruijn,
voorzitter Taskforce Crisisbeheersing Waterschappen
Midden-Nederland

Veiligheidsberaad verbindt én versterkt veiligheidsregio's

Veiligheidsberaad

“Niet steeds aan verschillende tafels met elkaar praten, maar aan één tafel.” Zo ziet Winrie de Boer de veiligheidsregio's in de toekomst optimaal functioneren. Ze is manager van het bureau Veiligheidsberaad, het overkoepelende orgaan dat de 25 veiligheidsregio's inhoudelijk en organisatorisch ondersteunt.

Het Veiligheidsberaad is begin 2007 opgericht en bestaat uit de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's. Het krijgt in het Bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten nadrukkelijk de opdracht om de ontwikkeling van de veiligheidsregio's krachtig te leiden en zich in te spannen om – samen met de partners in de regio's – rampenbestrijding en crisisbeheersing slagvaardig te organiseren. “De veiligheidsregio's zijn nog zoekende naar hun meest efficiënte vorm. Het Veiligheidsberaad ondersteunt en stuurt hierbij. Wat de VNG is voor gemeenten, is het Veiligheidsberaad voor de Veiligheidsregio's, legt De Boer uit. Uit eigen ervaring weet De Boer hoe veel er komt kijken bij de vormgeving van de organisatie van de Veiligheidsregio. Als projectleider Veiligheidsregio in de regio Hollands Midden was ze verantwoordelijk voor het proces om te komen tot de oprichting van een Veiligheidsbureau en voor het organiseren van de gemeentelijke kolom. Als manager van het Bureau Veiligheidsberaad herkent ze dan ook de problematiek waar de veiligheidsregio's in de regio tegenaan lopen.

Het Veiligheidsberaad wil een brug slaan tussen de regio's. Want ook elf goede voetballers winnen geen wedstrijd als ze ieder hun eigen spel spelen. Voor optimale slagkracht is communicatie en samenwerking nodig. Bij de veiligheidsregio's werkt het niet anders, want een ramp overschrijdt vaak de regiogrenzen, of er is inzet van meerdere regio's nodig bij de bestrijding. Ook is uitwisseling van ervaring over werkwijze, organisatie en bedrijfsvoering nuttig zodat niet iedere regio opnieuw het wiel hoeft uit te vinden. “We zetten netwerken op voor uitwisseling van kennis en ervaring en stimuleren intensief contact tussen vertegenwoordigers van brandweer, GHOR, politie en gemeenten. Een voorbeeld van zo'n netwerk is het overleg van coördinerend gemeentesecretarissen”, licht De Boer toe. Op dit

moment wordt een netwerk ontwikkeld voor het strategisch adviesniveau binnen de veiligheidsregio (strategisch multidisciplinair overleg). Samen met de regio's stelt het Veiligheidsberaad een landelijke multidisciplinaire veiligheidsagenda op met een samenhangende visie op de veiligheidsregio, de politieregio, het beheer van de brandweer, de versterking van de GHOR en de ontwikkeling van de gemeentelijke rol bij rampenbestrijding en crisisbeheersing. Omdat bestaande overleggen van de verschillende kolommen (hulpverlening, brandweer, politie, bestuur etc) worden gestroomlijnd is het logisch dat ook alle ‘eigen’ politieke agenda's van de verschillende deelnemers worden samengebracht. Belangrijke thema's in de agenda zijn het organiseren van bestuurlijke slagkracht, tegengaan van planfixatie en het bevorderen van de organisatie van de informatievoorziening bij rampen en crisis.

“Als de neuzen dezelfde kant op staan hebben we meer slagkracht om in Den Haag zaken voor elkaar te krijgen en belangen te behartigen”, zegt De Boer. Het Bestuursakkoord wijst het Veiligheidsberaad ook aan om ‘het veld’ te vertegenwoordigen in Den Haag en is voor het Rijk de partner om afspraken mee te maken. “Het Veiligheidsberaad verbindt én versterkt de Veiligheidsregio's”, vat De Boer samen. “Het is verlengd lokaal bestuur omdat het zich bezig houdt met decentrale taken vanuit lokale verantwoordelijkheden. En niet opgelegd van boven.” Het beraad komt zes keer per jaar bijeen, voorafgaand aan het Korpsbeheerdersberaad.

*Eva Wassenburg,
Bureau Itekst*

Meer informatie: www.veiligheidsberaad.nl

Er bestaat veel onduidelijkheid over de rol van de rijksheer.

De eerste crisisoefening met de rijksheren in Noord-Holland in december 2006 bevestigde dit nog eens. Ook veiligheidsregio's vroegen naar de rol van de rijksheren: wie zijn dat en wanneer hebben we ze nodig? Voor Noord-Holland was dit reden om duidelijkheid te scheppen. Het resultaat is het rapport *Rijksheren in het moderne crisismanagement*.

De ontkokering van crisisbeheersing – de herontdekking van de rijksheer

Formeel zijn rijksheren rijksvertegenwoordigers in de provincie die gebruik kunnen maken van noodbevoegdheden van hun minister. Rijksheer zijn onder meer de directeur van de Kamer van Koophandel voor de minister van Economische Zaken, de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat voor de minister van Verkeer en Waterstaat en de commissaris van de Koningin voor de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken en Justitie.

Ten onrechte bestaat het idee dat de rijksheer zijn noodbevoegdheden alleen kan toepassen in oorlogsomstandigheden of wanneer de noodtoestand is afgekondigd. Wel is een koninklijk besluit nodig alvorens van deze bevoegdheden gebruik gemaakt kan worden. De associatie met oorlogsomstandigheden en met de Koude Oorlog heeft de positie van rijksheren gemarginaliseerd. Ten onrechte. Bevoegdheden zijn maar een beperkt aspect bij het optreden in crises. Veel belangrijker: rijksheren vertegenwoordigen hun minister. Vanuit dat oogpunt bezien hebben rijksheren wel degelijk een belangrijke rol, zeker nu, met de verbreding van rampenbestrijding naar crisisbeheersing.

Van rampenbestrijding naar crisisbeheersing

Veel gemeenten en regio's hebben al crisisplannen of crisisbeheersingsplannen. Met uitzondering van een passage over terrorismebestrijding, zijn ze eigenlijk weinig anders dan de rampenplannen van voorheen. Crisisbeheersing is echter meer dan rampenbestrijding. Voor goede crisisbeheersing is het koppelen van beleids-terreinen tezamen met duidelijkheid over de vraag wie

waarover gaat cruciaal. Hierbij spelen rijksheren een belangrijke rol.

In de rampenbestrijding geldt het opperbevel van de burgemeester, slechts beperkt door gemeentegrenzen en mogelijke aanwijzingen van de commissaris van de Koningin of de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Echter, wanneer een "ramp" meerdere ketens raakt zal discussie ontstaan over de bevoegdheden. Verontreiniging van bodem of water kan bijvoorbeeld zowel bestreden worden vanuit de Wet rampen en zware ongevallen als vanuit de milieuwetgeving of waterwetgeving. Welke wetgeving geldt, wie is aan zet?

De crisispartners

De komende Wet op de veiligheidsregio's legt een brede verantwoordelijkheid bij de veiligheidsregio's. De regio's worden dan ook steeds meer geconfronteerd met de zogenaamde "crisispartners". Waterschappen, rijksinspecties, rijksdiensten, verzelfstandigde overheidsdiensten en niet te vergeten het bedrijfsleven vallen hieronder. Deze partijen hebben eigen verantwoordelijkheden. Het inpassen van deze crisispartners in de crisisbeheersingsstructuren van de regio is niet makkelijk. De betrokkenheid verschilt per crisispartner en per crisistype.

De term crisispartners suggereert dat zij onder het opperbevel van de burgemeester vallen. Maar tot hoever reikt het opperbevel van de burgemeester en (mogelijk binnenkort) de voorzitter van het regionaal beleidsteam? Crisisbeheersing beslaat namelijk alle mogelijke crisistypen op alle mogelijke beleidsterreinen. De bevoegdheid tot het

nemen van maatregelen ligt bij dat overheidsgezag dat voor het getroffen beleidsterrein verantwoordelijk is. Zo ligt de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van dierziektes bij de minister van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid, een oliecrisis bij de minister van Economische Zaken en een ramp bij de burgemeester. In totaal zijn er zeker 47 aparte ketens met hun eigen bevoegdheden.²

Het opperbevel van de burgemeester heeft betrekking op één keten, de rampenbestrijding: grote incidenten die de inzet van de hulpverleningsdiensten vereisen. Overigens valt de handhaving van de openbare orde ook onder de burgemeester, maar is het opperbevel – het bevel over betrokken diensten en organisaties – beperkt tot de rampenbestrijding. Het primaat ligt dus niet altijd bij een burgemeester, maar soms bij een van de betrokken functionele ketens, een vakminister. Rijksheren zijn als vertegenwoordiger van hun minister dan ook meer dan alleen crisispartner.

Afstemming tussen ketens

De veelheid van spelers maakt crisisbeheersing complex. De betrokken partijen weten niet altijd van elkaar welke rol ze hebben, of nog gevaarlijker, denken het van elkaar te weten. De kennis is vaak beperkt tot de eigen keten. Nog ingewikkelder wordt het doordat crises zich kunnen voordoen in meerdere ketens tegelijk. Of als een crisis in de ene keten gevolgen heeft in een andere keten. Afstemming tussen ketens is in crisisbeheersing een groot afbreukrisico.

Wanneer meerdere ketens betrokken zijn is afstemming noodzakelijk, maar hoe worden maatregelen van een minister afgestemd met maatregelen van een burgemeester? Beter nog, hoe voorkom je dat ze elkaar in de wielen rijden?

De rol van de rijksheren

Rijksheren zijn als vertegenwoordiger van hun minister uitermate geschikt om in deze afstemming te voorzien:

- Ze hebben een totaalbeeld van de situatie in hun functionele keten(s);
- Ze zijn de 'voortuitgeschoven post' van crisisbeheersing van hun ministerie;
- Ze houden de vinger aan de pols in 'hun sector';
- Ze adviseren hun minister en het decentraal bestuur;
- En ze kunnen zo nodig maatregelen treffen, hetzij op grond van hun dagelijkse bevoegdheden, hetzij na machtiging van hun minister.

Rijksheren hebben een spilfunctie, namelijk het borgen van afstemming van maatregelen vanuit een sectorale keten met die van de algemene keten. Deze functie kunnen de rijksheren echter alleen vervullen wanneer ze een centrale rol krijgen in de crisisbeheersingsorganisatie van hun eigen ministerie. Dit is nog niet overal het geval,

maar zou wel het geval moeten zijn.

Met de komst van de veiligheidsregio's zullen de rijksheren aanschuiven bij het Regionaal Beleidsteam (RBT). Hiermee wordt op een praktische wijze vorm gegeven aan de noodzakelijke afstemming tussen betrokken functionele ketens en de veiligheidsregio's. Het RBT heeft een standaard bezetting gebaseerd op de inzet van de hulpverleningsdiensten bij rampenbestrijding. Andere crises vergen echter een andere bezetting. Niets is lastiger voor de besluitvorming dan met de verkeerde spelers aan tafel zitten.

Afstemming tussen ketens is bij crisisbeheersing groot afbreukrisico

In Noord-Holland

De Commissaris van de Koningin is coördinerend rijksheer voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Daarmee draagt hij de bijzondere verantwoordelijkheid om de overdracht van het overleg van rijksheren van provinciaal naar regionaal niveau zo goed mogelijk te faciliteren. De Commissaris van de Koningin blijft overigens coördinerend rijksheer, ongeacht de "regionalisering" van het rijksherenoverleg. Noord-Holland zal ook dit jaar weer oefeningen en bijeenkomsten organiseren met de rijksheren, nu ook samen met de voorzitters van de veiligheidsregio's. Niets is zo goed voor afstemming in een daadwerkelijke crisis als het elkaar al kennen. Een essentieel onderdeel van de preparatie. Bovendien gaat Noord-Holland samen met een aantal veiligheidsregio's en de provincie Zuid-Holland netwerkkaarten ontwikkelen voor verschillende crisistypen. Per crisistype wordt op praktische wijze helder gemaakt wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe de verhoudingen liggen. Zonder deze kennis is afstemming en coördinatie eerder een probleem dan een oplossing.

Tot slot

De rijksheren vormen een crisissamenwerkingsnetwerk door de ketens heen en netwerkkaarten bieden helderheid over wie wat doet en wie wat laat. Daarmee wordt afstemming makkelijker en regie vanzelfsprekender.

Merijn ten Dam,
beleidsadviseur kabinet provincie Noord-Holland

E.T. Brainich von Brainich Felth, Rijksheren in het moderne crisismanagement, Haarlem: Provincie Noord-Holland, 2007.
Het rapport is te downloaden via www.noord-holland.nl

“Lessons learned”, duidelijkheid en éénhoofdige leiding

In het kader van het wetsvoorstel veiligheidsregio's kan regionalisering en verregaande professionalisering onder éénhoofdige leiding niet snel genoeg gaan, aldus burgemeester Kramer uit het Zeeuwse Kapelle.

Tot het einde van de Koude Oorlog bestond er geen zorg om bestaansrecht bij de diverse krijgsmachtdelen want alles lag in beton gegoten. Door alle ontwikkelingen van de laatste jaren is, veelal *contre coeur*, een organisatie ontstaan die voor zover mogelijk alle “ideologische veren” heeft afgeschud. De “paarse” Commandant der Strijdkrachten is nu de enige baas. Verantwoordelijkheden, taken en richtlijnen zijn duidelijk. Om zover te komen was er een stok nodig in de vorm van externe factoren. Het heeft heel wat inspanningen en overredingskracht gekost en er waren veel “remmers in vaste dienst”. Het resultaat is echter een moderne slagvaardige hightech, krijgsmacht onder éénhoofdige leiding. Voornamelijk gedwongen door externe factoren is een grote krijgsmacht met dienstplichtigen een kleine kwalitatief hoogwaardige beroepsorganisatie geworden.

Van politie, brandweer, GHOR en de oranjekolom (gemeente) een slagvaardig geheel maken is lastiger. Er is echter in veel opzichten sprake van een grote mate van overeenkomst. Verschil is uiteraard dat er met betrekking tot de politie andere wetgeving geldt en dat politie, brandweer, GHOR en gemeenten geheel of gedeeltelijk onder verschillende ministeries ressorteren. Waar een wil is, moet echter ook een weg zijn. Daarom steun ik de optie van regionalisering ten volle. Als dit met zich meebrengt dat separate organisaties alsmede rijksheren iets van hun bevoegdheden moeten afstaan dan moet dat maar. Als de oplossing voor een bestuurlijk geschil slechts gevonden kan worden door incidenteel als maatwerk (de 25 regio's zijn uiteindelijk naar aard en omvang verschillend) de CdK voorzitter van een Veiligheidsregio te maken dan moet dat kunnen en gebeuren. Deze functionaris zit ook niet voor niets het regionale Rijksherenoverleg voor! Wordt de functie van Voorzitter Veiligheidsregio definitief vereenzelvigd met de Korpsbeheerder en krijgt deze “éénhoofdige” Rijkshere ook verregaande bevoegdheden bij grensoverschrijdende rampen en of crises dan acht ik een specifieke profielschets voor deze burgemeesters wel een “must”. Zeker nu het Veiligheidsberaad samen met het Korpsbeheerdersberaad een nieuw G-25-gremium met bevoegdheden gaat worden. Bovendien zou een regionale

vertrouwenscommissie ter advisering, voorafgaand aan de raadsvoordracht moeten worden geraadpleegd.

Het burgemeesterschap valt of staat echt niet met de zeggenschap over brandweer en of politie. Het feitelijke gezag over de regiopolitie is immers in de praktijk zeer beperkt van inhoud, tenzij je Korpsbeheerder bent dan wel in de vier grootste gemeenten nog min of meer over een eigen politieorganisatie beschikt. Politie en brandweer zijn dan ook twee takken van sport die zo “sinds de Middeleeuwen” onder het gezag van de burgemeester met redenen zijn ontstaan, gegroeid en verankerd in wet- en regelgeving. Heel traditioneel en gesloten terwijl in de tussentijd de wereld om ons heen drastisch is veranderd. Ik begrijp ten volle de argumenten van verantwoordelijkheid voor openbare orde, verantwoording naar de gemeenteraad. Dat neemt niet weg dat ik voor veel gehoorde bezwaren tegen regionalisering weinig begrip kan opbrengen. Dat komt mogelijk doordat ik ben opgegroeid als een “teampayer” met oog voor het totale belang. Ik hecht dan ook zeer sterk aan een goed gelegitimeerde doorzettingsmacht waarvoor de (gemeente) wet uiteraard moet worden aangepast. Deze macht is niet gediend met polderen en traditie en al evenmin met het zich met oneigenlijke argumenten verschuilen achter raad en of college.

De brandweer, onder gemeentelijke verantwoordelijkheid, is naar verhouding het eenvoudigst te regionaliseren. De brandweer vereist terecht goed, modern materieel en materiaal, alsmede optimale zelfbescherming een goede opleiding en training. In deze risicovolle samenleving en de mogelijke gevaren voor eigen leven een “must”. Het is daarom des te merkwaardiger dat met name vrijwilligers als het om de organisatie, het dekkingsplan, immateriële zaken enzovoorts gaat juist niet met hun tijd willen meegaan. Dan moet alles maar bij het oude, vertrouwde

blijven. Oneigenlijke argumenten, sentimenten, emotie en motivatie voeren dan meestal de boventoon. Dit gaat er bij mij niet in. Bij moderne “hardware” hoort idem dito “software”.

Het is tegelijkertijd toch ook verbazingwekkend dat wij, in een steeds complexere “hightech” wereld met in alle opzichten steeds grotere risico’s, ons verlaten op een brandweerorganisatie die in de meeste gemeenten en regio’s uit overwegend goede, gemotiveerde, betrokken vrijwilligers bestaat. Een organisatie die gegroeid is vanuit een gemeentelijke “huis, tuin en keuken” brandbestrijding naar een brandweer in een zeer risicovolle, complexe samenleving. Mensen die in hun vrije tijd steeds meer cursussen en trainingen moeten volgen en waarop een steeds groter fysiek en geestelijk beslag wordt gelegd. De eisen nemen alsmaar toe en in feite is hier sprake van voor een eurocent op de eerste rang zitten. De vraag lijkt dan ook enerzijds legitiem of de vrijwillige brandweer wel met bepaalde risico’s mag worden geconfronteerd. Is zij wel in alle gevallen berekend voor haar taak bij calamiteiten op bijvoorbeeld de Westerschelde? Anderzijds is de vraag of de brandweer geen taken uitvoert die zij in de huidige tijd niet meer behoort uit te voeren. Dat het brandweer-personeel niet meer wordt aangesteld in een rang maar in één of meer functies is al een stap in de goede richting. Een volledig professionele brandweer zou te duur zijn. Dat lijkt zeker niet de volle waarheid. We hebben er gewoonweg niet voldoende geld voor over. In de voetbalwereld is men van amateur, via semiprof bij profvoetbal uitgekomen en daar wordt door bepaalde gemeenten indirect zelfs heel veel geld ingepompt. Ik ben dan ook een voorstander van een professionele beroepskern aan-

gevuld met semi-beroeps! De minister van BZK beschouwt de vrijwilligers als “parttime prof”. Ik zou liever zien dat de minister ze daadwerkelijk zo laat functioneren en dito betalen. Dit leidt dan tot een andere organisatie en personele invulling alsmede tot een taakuitbreiding met betrekking tot de zogenaamde “koude kant”. Preparatie, proactie en preventie komen er namelijk veel te vaak net zo bekaaid af, als een ondergeschoven kind. De benodigde financiële middelen en die zouden dan in mijn optiek uit de begroting voor defensie moeten worden gehaald, in het kader van veel verdergaande civiel-militaire samenwerking. Het gaat immers om ons aller veiligheid. Toen de in alle opzichten verouderde en achterhaalde BB en het Korps Mobiele Kolonnes (voorheen Defensie) werden opgedoekt is die taak overgeheveld naar de brandweer en het Rode Kruis en deels in zeker opzicht ook bij de GGD gekomen. De brandweer uit de jaren tachtig en haar taak is in mijn optiek echter een andere dan waar nu behoefte aan is. De tussentijds doorgevoerde wijzigingen, modernisering en zovoorts ten spijt gaan dan ook lang niet ver genoeg. Zo bezien sluit ik af met het volgende. Kort na de Tweede Wereldoorlog heeft het bedrijfsleven veel geleerd, van de militairen en geallieerde operatiën. In de jaren tachtig/negentig werden de Captains of Industry een voorbeeld voor de militairen. Het zou geen kwaad kunnen als de civiele overheid in Nederland nu weer eens wat leert van de militaire organisatie en haar werkwijze. Dit vraagt om minder koudwatervrees bij bestuurders en brandweer.

*Siebe Kramer,
burgemeester Kapelle (Zld)*

Conferentie grenzeloze GHOR

Rampen houden zich niet aan grenzen. Wetten, organisatievormen, procedures, protocollen, etc., verschillen van land tot land. Die kunnen grenzen tot barrières maken. De geneeskundige hulpverlening, georganiseerd in de GHOR, probeert zich een weg te vinden binnen die verschillen en over grenzen heen te gaan. Donderdag 24 januari 2008 vindt in het Triavium (www.triavium.nl) te Nijmegen de conferentie *Grenzeloze GHOR ‘Op weg naar grensoverschrijdende samenwerking’* plaats.

Deze conferentie wordt georganiseerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid. Het doel van de conferentie is meerledig. Het brengt de grensregio’s en andere betrokkenen bijeen om met elkaar informatie en kennis uit te wisselen. Deelnemers kunnen elkaar leren

kennen en van elkaar leren. U heeft de unieke kans om in een kort tijdsbestek volledig op de hoogte te komen van alle *ins & outs* van grensoverschrijdende samenwerking bij de GHOR. Naast de grensregio’s is deze conferentie interessant voor beleidsmakers bij ambulancezorg, gemeenten, provincies, rijk, ziekenhuizen, verzekeraars, etc. Het Triavium is goed bereikbaar met openbaar vervoer en met de auto. Deelname is kosteloos. U kunt zich opgeven via de website van het NIFV (www.nifv.nl).

Superburgemeester

Burgemeester Zomerdijk besloot in 1995 tot noodevacuatie van Ochten omdat een dijk op doorbreken stond. Superburgemeesters werken volgens hem als stoorzenders. En: de rampbestrijding bij overstromingen moet niet per veiligheidsregio, maar per dijkkring worden georganiseerd.

Ik had er op 1 februari 1995 niet aan moeten denken, dat de burgemeester van de grootste gemeente in de regio als een soort superburgemeester niet had willen besluiten tot de noodzakelijke noodevacuatie van Ochten en omgeving. De Waalbandijk bij Ochten stond op doorbreken. De waterschapsautoriteiten garandeerden de instandhouding van de dijk niet meer en adviseerden mij dringend om tot onmiddellijke evacuatie over te gaan en militaire bijstand te vragen bij de stabilisering van het dijklichaam.

Met de decentrale structuur van de Wet rampen en zware ongevallen kon ik op 1 februari zelf besluiten tot evacuatie. Een andere burgemeester kon de beslissing tot evacuatie van een deel van zijn gemeente door de coördinerend burgemeester teniet doen. Natuurlijk informeerde ik de coördinerend burgemeester van de regio Rivierenland en de commissaris der Koningin over mijn voorgenomen beslissing tot evacuatie; een beslissing, die veel later op diezelfde eerste februari de instemming kreeg van beide bestuurders. Informeel was de preventieve evacuatie van het gebied ten westen van het Amsterdam-Rijnkanaal al op een lager pitje gezet om de noodevacuatie van Ochten en omgeving meteen aan te kunnen pakken.

Uit alle evaluaties van de hoogwaterperiode 1995, toen ruim 250.000 mensen werden geëvacueerd, bleek, dat het evenwicht, dat toen bestond en nog steeds bestaat in de verdeling van de bevoegdheden goed functioneerde.

Met burgemeesters, coördinerend burgemeesters en coördinerend commissarissen der Koningin, die elk hun taken en bevoegdheden behielden en daarvoor nadien verantwoording aflegden aan de volksvertegenwoordigers. De beslissing tot evacuatie lag tijdens de hoogwaterperiode 1995 bij de burgemeester, na overleg met zijn collega's in de regio, onder voorzitterschap van de coördinerend burgemeesters. De coördinerend burgemeesters uit de rivierregio's overlegden op hun beurt met de CdK van Gelderland over de noodzaak tot evacuatie. De CdK had de beslissing tot evacuatie naar zich toe kunnen trekken, maar zag daartoe geen aanleiding. Hij zag het belang van lokale aansturing en lokaal maatwerk bij de rampenbestrijding. De burgemeesters bleven uiteindelijk verantwoordelijk.

Ik had de coördinerende rol van de CdK in de hoogwaterperiode '95 niet graag willen missen. Hij was vanuit die rol steeds bezig de neuzen in dezelfde richting te houden. Ik verwacht, dat deze rol ook in de toekomst bij eventuele

overstromingen niet kan worden gemist.

Superburgemeesters, die op basis van de voorgestelde wet op de veiligheidsregio's bij gemeentegrensoverschrijdende rampen in de plaats kunnen treden van de burgemeester van de gemeente waar de ramp zich voltrekt, kunnen bij overstromingen als stoorzenders werken. Ik ben bang, dat bij deze nieuwe figuur niet meer de mate van dreiging bepalend wordt voor de beschikbaarheid van de hulpverlening, maar het antwoord op de vraag wie het mag zeggen. Bovendien zal de rampbestrijding bij overstromingen niet per veiligheidsregio, maar per dijkkring moeten worden georganiseerd. Als er veel gemeenten en meer veiligheidsregio's bij een ramp zijn betrokken kan de CdK het best zijn natuurlijke coördinerende en intermediaire rol op zich nemen met zo lang mogelijk behoud van de bevoegdheden van elke burgemeester in het rampgebied. Dan kan er later ook geen bijna onmogelijke situatie ontstaan voor een superburgemeester, die tekst en uitleg moet komen geven in de gemeenteraad van zijn collega, een gemeenteraad, waarmee hij geen enkele relatie heeft. De gemeenteraad heeft ook geen enkele bevoegdheid jegens deze burgemeester.

Ik ben het met de commissaris van de Koningin in Gelderland, Clemens Cornielje eens, dat de invoering van een superburgemeester met doorzettingsmacht is te betitelen als het zoeken naar een oplossing van een niet-bestaand probleem. Ook bij de grootste evacuatie, die ons land ooit heeft gekend, bleek de bestaande verdeling van bevoegdheden over (coördinerend) burgemeesters, CdK's en ministers goed te functioneren met een rampenbestrijdingsorganisatie, waaraan de regionaal commandant(en) prima operationeel leiding gaven.

*Henk Zomerdijk,
voorzitter Vereniging Nederlandse Riviergemeenten (VNR)
en burgemeester van Duiven*

**VERENIGING
NEDERLANDSE
RIVIERGEMEENTEN**

Landelijk team forensische opsporing van start

Tijdens een bijeenkomst in Madurodam te Den Haag is op 15 november het Landelijk Team Forensische Opsporing (LTFO) gepresenteerd. Het LTFO is een team van de Nederlandse politie, Defensie en het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) waarin de deskundigheid op het gebied van forensische opsporing in ons land wordt gebundeld.

Bij een grote ramp of terroristische aanslag worden met één druk op de knop dé forensische specialisten van Nederland opgeroepen. Het zijn specialisten die op elkaar zijn ingespeeld en getraind in het werken op een omvangrijke en complexe 'plaats delict', de zogenaamde calamiteiten-pd. De LTFO-taken verrichten zij naast hun reguliere werk. Het NFI levert aan het LTFO kwalitatief hoogwaardige forensische diensten. Met behulp van state-of-the-art technologie verricht het NFI forensisch onderzoek en verzorgt de criminalistische interpretatie. Het NFI levert forensische analyses die de informatiepositie van de opdrachtgever versterken. Het beheer van het LTFO is opgedragen aan het Korps landelijke politiediensten (KLPD).

Specialismen

Het LTFO heeft de volgende specialismen in huis:

- explosieven, brandonderzoek, ontploffingen en bomaanslagen;
- calamiteiten en ongevallen nabij of op de infrastructuur;
- berging en identificatie van lichamen of lichaamsdelen;
- sporenonderzoek en berging van lichamen of delen daarvan ten tijde van een chemische, biologische, radioactieve-nucleaire-situatie, afgekort CBRN;
- onderzoek van een pd onder water;
- digitaal onderzoek;
- sporencoördinatie bij grootschalige onderzoeken.

Hoe eerder hoe beter

Het succes van het LTFO hangt voor een deel af van de snelheid waarmee bijstand van het team wordt ingeroepen. Hoe eerder het team ter plaatse is, hoe beter dit is voor het onderzoek. De plaats delict (pd) is dan nog zoveel mogelijk intact en de sporen zijn daardoor nog goed veilig te stellen. Bij calamiteiten in Nederland is het team binnen tweeën-half uur na alarmering op de pd en is het LTFO binnen vijf uur volledig operationeel. De korpschef van de regio waarin de ramp of het incident plaatsvindt, schakelt namens de Staf Grootchalig en Bijzonder optreden (SGBO) het LTFO in. Bij een terroristische aanslag doet de dienst Nationale Recherche van het KLPD dit namens de SGBO. Het hoofd van het LTFO legt vervolgens direct contact met de chef opsporing en het hoofd forensische opsporing van de aanvragende regio. Zij formuleren samen de hulpvraag.

Twee taken op één pd

Als het LTFO aankomt op het calamiteiten-pd wordt deze afhankelijk van de grootte opgedeeld in verschillende sectoren. Het LTFO heeft op die sectoren twee hoofdtaken: de forensische opsporing, gericht op het daderschap en het vaststellen van de aard en de oorzaak, en de berging en identificatie van eventuele slachtoffers. Doordat het Rampen Identificatie Team (RIT) een onderdeel vormt van het LTFO verloopt de samenwerking op het pd efficiënt. In totaal telt het LTFO ruim 130 medewerkers, onder wie de medewerkers van het Rampen Identificatie Team (RIT) en het Samenwerkingsverband Forensische Opsporing Bom-explosies (SFOB). Sinds de oprichting van het LTFO maken deze teams integraal deel uit van de nieuwe organisatie.

Bureau Communicatie KLPD

Taskforce Management Overstromingen leert van ramp Katrina

Taskforce Management Overstromingen

“Zolang mensen niet praktisch ervaren wat voor risico’s er zijn, zullen zij zich niet voorbereiden op overstromingen. Dat doen zij gewoon niet!” Deze mening van Sonja Nieuwejaar, adjunct-directeur bij de Amerikaanse rampenbestrijdingsorganisatie FEMA in Washington is gebaseerd op haar ervaringen met Katrina. Een deel van de delegatie van de Taskforce Management Overstromingen ging naar Washington om daar te leren van deze ramp en een ander deel van de ervaringen in Miami. In New Orleans kwamen de delegaties bijeen om de bestuurlijk-politieke en operationeel-organisatorische hoofdlijnen aan de praktijk van Katrina te toetsen.

De Taskforce Management Overstromingen (TMO) is in 2006 opgericht na de Katrina-ramp om Nederland voor te bereiden op een eventuele vergelijkbare ramp.

De Amerikaanse FEMA bestaat sinds 1977 en is sinds de megaramp die Katrina in 2004 aan Amerika’s zuidkust veroorzaakte, aanzienlijk gegroeid. Er werken nu 2600 mensen, die op hun beurt nog eens worden bijgestaan door 4000 parate vrijwilligers. FEMA heeft vertakkingen door heel Amerika, in elke staat is een FEMA-kantoor dat vooral sinds Katrina nauw samenwerkt met de staat, de county of de stad. Op het moment dat de Taskforce Management Overstromingen (TMO) op bezoek is, moet de hoogste baas met spoed naar Californië vanwege hevige bosbranden.

In de ontmoeting met de Amerikaanse experts komt de werkwijze van de FEMA aan de orde. Nieuwejaar: „Wij hebben geen tanks, helikopters of andere voertuigen.

Wij betrekken onze “resources” van 27 andere federale organisaties en het Rode Kruis”. Nieuwejaar maakt duidelijk dat risicocommunicatie voor de FEMA een topprioriteit is. „Als een bosbrand of overstroming vanuit je eigen raam ook op televisie is te zien, wil je wel in actie komen en begrijp je ook dat risico’s letterlijk naast je eigen deur kunnen zijn. Maar ook wij boksen, ondanks storm- en bosbrandseizoenen, nog steeds tegen veel onwetendheid op. Mensen zeggen “dat het hier toch nooit gebeurt”. Of zoals Nieuwejaar het in haar eigen taal omschrijft: „het is heel moeilijk om mensen “disasterready” te krijgen”.

Afgestemde plannen

FEMA heeft in alle Staten dekens, bedden en hulpmiddelen beschikbaar, die via regionale vertegenwoordigers worden verzameld door het “joint field office” Of het nu gaat om een nationale ramp zoals 11 september of om een groot

incident dat zich beperkt tot één staat, het systeem is hetzelfde. Een staat doet een verzoek om bijstand aan Washington. TMO-voorzitter Jan Franssen wilde weten hoe de afstemming tussen de staten onderling verloopt. Het antwoord van FEMA-directielid Lesley Bailly: „Via de federale officier, maar in theorie kan dat ook de president zijn”. Een deel van de delegatie bezocht Miami, hoofdstad van Florida, en sprak daar met ervaringsdeskundigen over onder meer hulpverlening bij stormrampen. TMO-lid Gerard Doornbos: „Bestrijding van rampen begint er vanuit de basis en daarna opschalen. Er is niet veel verschil met de werkwijze in Nederland. Herkenbaar is ook de discussie over verantwoordelijkheden”. Groot verschil met Nederland is dat in de VS overstroomingsplannen tussen alle bestuurlijke en operationele niveaus zijn afgestemd.

Nazorg

Jim Stark is directeur van het transitional office for recovery van de FEMA in Louisiana. Zijn kantoor houdt zich bezig met het oplossen van de gevolgen van Katrina. Hij vertelt over de 90.000 “mobilhomes” die in New Orleans als tijdelijke opvang hebben gefungeerd. Na Katrina waren er nauwelijks draaiboeken voor nazorg, vertelt Stark. „Veel gemeenten hadden totaal geen idee hoe dat aan te pakken.” Daarom is de FEMA nu ingezet om het geld voor wederopbouw uit Washington zo goed mogelijk te verdelen.

Indianenstammen

Ook experts van het ministerie van Transport in Louisiana hebben wijze raad voor de Taskforce. „Geloof niet wat je op televisie ziet, de werkelijkheid is altijd anders. In onze staat zijn er bijvoorbeeld vier kleine soevereine staten, die bestaan uit kleine indianenstammen. Ondanks de noodtoestand bepalen zij zelf wat er moet gebeuren”. Als Katrina zich nog een keer zou voordoen, zijn de inzichten en het begrip van de lagere overheden geen probleem meer. „De kleinere stormen zijn wel problematisch. Daar is weinig voor vastgelegd. De individuele verantwoordelijkheid die burgers nemen is in die gevallen echt cruciaal”.

Majoor Ralph Mitchell van de Louisiana State Police zat midden in Katrina. Hij kon dagenlang niet naar zijn gezin terug. „De informatie- en communicatiesystemen werkten bij Katrina totaal niet. Wij hebben de afgelopen jaren in talloze zaaltjes duizenden presentaties over risicocommunicatie aan burgers en bedrijven gehouden. Ondanks dat is het een keiharde conclusie dat je zonder systematische planvorming bij een ramp domweg met lege handen staat”.

Jan Goijenbier,

Taskforce Management Overstromingen

10 lessen van Katrina

- 1 **Planvorming is cruciaal om een calamiteit aan te kunnen. De eerste garantie voor succes is planning.**
Tijdens rampbestrijding is er geen tijd voor het bedenken van scenario's. Die moeten er liggen.
- 2 **Nationale coördinatie is nodig voor het verdelen en ter beschikking stellen van mensen en middelen**
Deze les betekent niet automatisch dat de rampbestrijding ook nationaal moet worden aangestuurd. Overname van bevoegdheden en verantwoordelijkheden is niet nodig, nationale coördinatie vraagt wel Samenwerking en adequate regionale en lokale kennis en slagkracht.
- 3 **Operationele ervaring is een belangrijke voorwaarde voor leiding geven bij rampbestrijding**
In de VS bestaat het management van de federale rampenbestrijding uit medewerkers die lokaal of regionaal rampervaring hebben opgedaan. Direct onder de verantwoordelijk bestuurder is één, onafhankelijke operationele commandant verantwoordelijk voor het aansturen van diensten als politie, brandweer, leger, ambulances en transport.
- 4 **Tijdens en na de ramp draait alles om communicatie**
Je moet elkaar dus kennen. Weten wat er gebeurt en moet worden gedaan, maar bovenal samen oefenen.
- 5 **Doe vooraf aan effectieve risicocommunicatie**
Vertel wat de overheid doet en waarom. Informeer burgers en bedrijven over wat er van hen wordt verwacht.
- 6 **Lokale mensen spelen een sleutelrol**
Schaal op van lokaal naar regionaal. Mensen die de plaatselijke situatie goed kennen zijn van grote waarde.
- 7 **(Boven)regionale coördinatie is noodzakelijk, mits afgestemd op de lokale situatie**
De beste kennis zit op het niveau waar het gebeurt. Dit niveau moet worden gefaciliteerd en goede informatievoorziening is daarbij cruciaal.
- 8 **Wie het nu oefent, doet straks ook het echte werk**
Ga niet opeens mensen vervangen als de ramp er is. Degenen die nu de leiding hebben bij de normale oefeningen, moeten straks ook de touwtjes in handen hebben. Deze leidinggevendenden moeten goed zijn getraind.
- 9 **Zorg goed voor je hulpverleners**
Zorg dat de eigen mensen hun familie in veiligheid kunnen brengen door intern extra vroeg paraat te zijn. En zorg bij de nazorg ook dat de hulpverlening de tijd krijgt om zaken goed af te ronden.
- 10 **Weet alles van de nutsvoorzieningen**
Ken de nutsbedrijven en andere utiliteits- en vitale voorzieningen en zorg dat de eigenaren en leveranciers betrokken zijn bij planvorming en uitvoering.

Twée jaar na Katrina

Twée jaar na de overstroming is New Orleans nog lang niet hersteld. Dat is ons gebleken tijdens een verblijf van een week in deze stad in juli jl.. Om een goed beeld te vormen hebben we gesproken met vertegenwoordigers van overheden, adviseurs en inwoners over de nasleep van de ramp. Hoe maken de geëvacueerde mensen het en waar verblijven zij nu? Zijn de waterkeringen weer op orde en stelt de samenleving daar nu andere eisen aan? Hoe verloopt de wederopbouw van de stad? Hebben de getroffen een schadevergoeding gekregen? En wat is er nu nog te merken van de overstroming in de stad? De resultaten zijn vastgelegd in een boek "Twée jaar na Katrina", geschreven door medewerkers van HKV LIJN IN WATER en TU Delft.

Op dit moment is eenderde van de bevolking niet teruggekeerd naar New Orleans, heeft elders een bestaan opgebouwd en zal daar waarschijnlijk blijven. Meer dan de helft van de huizen is niet hersteld, de huurprijzen zijn meer dan verdubbeld. Het leven van honderdduizenden inwoners staat nog steeds op zijn kop. Bijna iedereen kent een buurman, familielid, collega of vriend die de overstroming niet heeft overleefd. Alle inwoners ondervinden nog dagelijks de gevolgen van de maatschappelijke ontwrichting.

De directe schade van de overstroming is geschat op \$ 30 miljard. De kosten van de maatschappelijke ontwrichting zijn niet precies bekend, maar waarschijnlijk vele malen groter. Het totale bedrag van de claims in rechtzaken geven een beeld van de materiële en immateriële schade zoals burgers en bedrijven die ervaren.

New Orleans laat zien hoe complex het herstelproces is. Er zijn talloze plannen, ideeën en belangen, de partijen buitelen over elkaar. Maar een integrale visie, die een ieder als uitgangspunt neemt, ontbreekt. Politici willen scoren, burgers en bedrijven willen erkenning van het leed, maar ook gewoon geld als compensatie van de schade. Leiderschap ontbreekt, en wordt ook niet geaccepteerd. Zal het in Nederland veel anders zijn?

Voor Nederland kunnen we leren door de evacuties en de gevolgen van de overstroming te plaatsen in de Nederlandse context. De (verwachte) rol van de overheid in Nederland is sterker, er is meer geld beschikbaar voor collectieve doeleinden. De 'druk' op het wegennet is in Amerika kleiner dan in Nederland. Waarschijnlijk zal de omvang van een overstroming in Nederland groter zijn. Informatie en communicatie spelen hierbij een cruciale rol. Een interessante vraag blijft of we in Nederland de risico's anders benaderen dan in Amerika. In figuur 1 is een fasering aangegeven die na Katrina gebruikt wordt ter voorbereiding van een evacuatie. Deze fasering is gebaseerd op een vijf-daagse voorspelling van een orkaan. In Nederland komen orkanen niet voor, en zal er verder nagedacht

moeten worden over de fasering.

In 2005 wilden veel mensen (circa 20%) niet evacueren.

De redenen daarvoor waren heel verschillend, onder meer

CITY-ASSISTED EVACUATION PLAN

This timeline was designed following Hurricane Katrina to serve as a guide to evacuating non-mobile residents of New Orleans, based on city's location inside the National Weather Service's five-day cone of uncertainty. Some agreements with state and federal governments are still being hammered out.

84 HOURS OUT:

- The state and federal governments send buses to the city.
- Amtrak sends railcars to the city. First Amtrak train leaves as soon as it is full. New Orleans expects to have 24 rail cars with a capacity of 1,560 people.
- The Transportation Security Administration and U.S. Department of Transportation alert critical employees to prepare for air and rail evacuations.
- Local law enforcement, State Police and the National Guard prepare to help secure the city against looters.
- The Regional Transit Authority, Louis Armstrong International Airport and New Orleans Convention and Visitors Bureau activate hurricane plans.

60 HOURS OUT:

- City launches assisted evacuation plan to move residents without transportation to areas outside hurricane strike zone.

58 HOURS OUT:

- RTA begins airport runs for tourists.

54 HOURS OUT:

- RTA begins picking up residents at 13 neighborhood locations designated as meeting points for those lacking transportation.

50 HOURS OUT:

- State orders evacuation of areas outside levee protection systems.

40 HOURS OUT:

- State orders evacuation of areas north of the Intracoastal Canal and south/west of Interstate 10 and the Mississippi River.

30 HOURS OUT:

- Mayor orders mandatory evacuation.
- RTA makes final stops at 13 locations.
- Amtrak continues moving passengers on trains.
- Last buses sent by the state and federal governments leave the city.
- The state implements its contraflow plan, directing outbound traffic onto all lanes of I-10, to continue evacuation of areas north of the Intracoastal Canal and south/west of I-10 and the river.

12 HOURS OUT:

- Last Amtrak train leaves the city.
- Louis Armstrong International Airport shuts down.

6 HOURS OUT:

- City hunkers down.

0 HOUR:

- Tropical-storm-force winds reach the Louisiana coast, about 12 hours before a hurricane's anticipated landfall.

Source: City of New Orleans Office of Homeland Security & Public Safety

Figuur 1 Fasering besluit tot evacuatie

omdat mensen slechte ervaringen met evacuaties hadden en hun eigendom wilden beschermen. Het is te verwachten dat ook een volgende keer een groep mensen het bedreigde gebied niet zal willen verlaten. Om deze groep zo klein mogelijk te maken is een brede aanpak nodig, gezien de uiteenlopende redenen om niet te evacueren.

Hoe kunnen we in Nederland het belastinggeld voor het beperken van overstromingsrisico's (kans maal gevolg) het beste inzetten? Gaan we de 'Amerikaanse' weg op door te kiezen voor het beperken van de gevolgen van een overstroming en het verzekeren van de materiële schade van burgers en bedrijven? Of volgen we de eeuwenoude traditie en focussen we vooral op preventie? Er zal gekozen moeten worden, want ook de overheid kan een euro maar één keer uitgeven!

Dr. ir. Matthijs Kok,
HKV Lijn in Water/HKV Consultants

Het boek "Twee jaar na Katrina. De catastrofale overstroming van New Orleans" is een uitgave van HKV LIJN IN WATER en TU Delft, en is voor € 10 verkrijgbaar via www.hkv.nl.

Tijdelijke Bijdrageregeling Verbetering Management Overstromingen – een terugblik en vooruitblik

In totaal zijn er 37 projecten ingediend, waardoor de eerste openstelling positief is verlopen. Op basis van de criteria zijn 33 projecten goedgekeurd. Voor de eerste openstelling was € 6,0 miljoen beschikbaar, waarvan € 5,8 is toegekend. De systematiek van de één-loket-gedachte in de regio's heeft goed gewerkt. De tweede openstelling van de regeling is van 3 januari

2008 tot en met 29 februari 2008. Het beschikbare budget is € 3,0 miljoen. In tegenstelling tot de eerste openstelling vindt de rangschikking van aanvragen plaats op volgorde van binnenkomst.

Voor nadere informatie zie www.platformoverstromingen.nl

Crisismanagement is een “hot item”. Niet pas sinds 9/11, maar ook daarvoor. Denk aan de watersnood in 1953. De overstromingen eind jaren '90, het neerstorten van de Boeing in de Bijlmer. Crises vinden op nationaal, internationaal en op bedrijfsniveau plaats, maar ook in iedere “huiskamer”. De gebeurtenissen in september 2001 hebben wel één ding veranderd, namelijk de (internationale) aandacht voor samenwerking op het gebied van crisismanagement – en daarmee ook de hoeveelheid instanties die zich hiermee bezig houdt. Waren het vroeger vooral overheden en grote bedrijven die zich in een “black box” over crisismanagement bogen, nu wordt er in Nederland en ook daarbuiten inmiddels vaak samengewerkt tussen publieke en private partijen om deze vraagstukken op te lossen.

Normalisatie van maatschappelijke veiligheid – een internationale aanpak

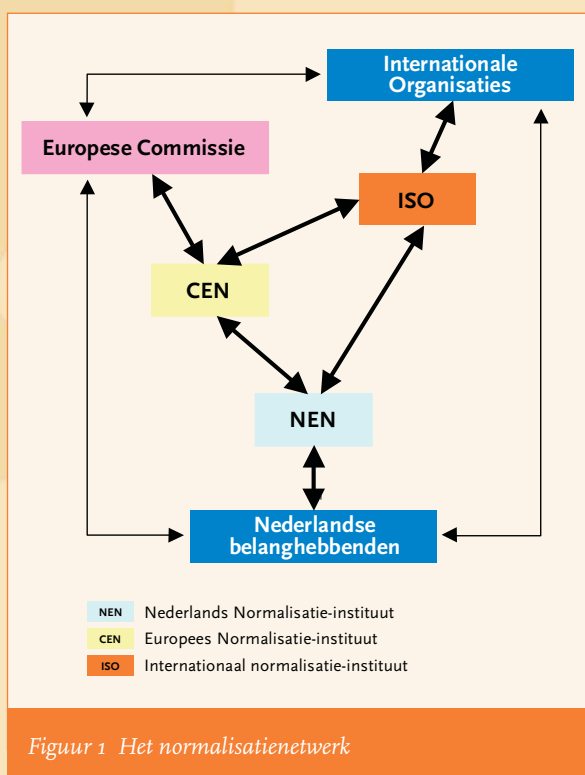
De markt hecht sterk aan normalisatie. Enerzijds wil men standaardvoorschriften om een gegarandeerde kwaliteit te krijgen, anderzijds om zeker te zijn van wereldwijde toepassingen. De omzet in de beveiligingsbranche is de laatste jaren spectaculair gegroeid. Zowel in menskracht als in toepassing van allerlei technische oplossingen. Van irisscan voor toegangsbeveiliging tot door beweging getriggerde camera's, van hekken tot ICT beveiliging. Voor dat alles vindt het bedrijfsleven het noodzakelijk om standaardvoorschriften te ontwikkelen als er meer partijen gebruik van maken. Het belang van normalisatie is dus groot.

Veel van de activiteiten die worden ontplooid komen samen in nationale, Europese en internationale normalisatie-initiatieven. Normalisatie is in principe niets anders dan het maken van afspraken, ondersteund door de normalisatie-instituten in de verschillende landen. Nagenoeg ieder land van de wereld heeft een normalisatie-instituut. Alle Europese normalisatie-instituten werken in Europees verband samen in CEN, het Comité Européen de Normalisation, in Brussel. Internationaal wordt samengewerkt in ISO, de International Organization for Standardisation in Genève, welbekend door de ISO 9000 kwaliteitsnormen.

Binnen ISO bestaat sinds twee jaar de commissie “Maatschappelijke Veiligheid” (ISO/TC 223). Onder voorzitterschap van de oud Zweedse ambassadeur Krister Kumlin, nu bij de Zweedse Emergency Management Agency, maken circa 120 experts uit 35 landen afspraken op het gebied van maatschappelijke veiligheid. Hierbij ligt op dit moment nog de focus op crisismanagement zowel

door middel van een technische, management en operationele aanpak als ook door de samenwerking. In een later stadium zal men ook producten en technieken in het werkprogramma opnemen.

Van 14 tot 16 november vond de 4de vergadering van deze commissie plaats in Den Haag. Tijdens zo'n vergadering komen de experts eerst in een plenaire vergadering bijeen om vervolgens in werkgroepen uiteen te gaan om aan

specifieke problemen te werken. ISO/TC 223 kent drie werkgroepen en één taakgroep:

- ISO/TC 223 WG 1 “Framework standard on societal security”;
- ISO/TC 223 WG 2 “Terminologie”;
- ISO/TC 223 WG 3 “Command and Control”;
- ISO/TC 223 TG 2 “Preparedness and Operational Continuity”.

Een eerste concreet resultaat van het werk is de publicatie van ISO/PAS 22399 “Societal security – Guidelines for incident preparedness and operational continuity management”. Een ISO/PAS (Publicly Available Specification) is een document dat aan minder zware regels moet voldoen. Vooral ontwikkelingslanden hebben behoefte om zo snel mogelijk een internationaal erkend document te hebben. Daarom is in Den Haag besloten de PAS om te zetten in een volledige norm.

Maar er is meer: Werkgroep 1 heeft een aantal mogelijke werkterreinen gedefinieerd en besloten in eerste instantie te werken aan afspraken over publiek/private samenwerking en (ramp)oefeningen en opleidingen. Daarnaast is de groep met een document bezig waarin de theorie van maatschappelijke veiligheid zal worden beschreven. In werkgroep 2 wordt gewerkt aan een norm op het gebied van terminologie. Werkgroep 3 werkt aan drie onderwerpen:

- principles for CCCC in resolving incidents;
- essential information and data requirements for command and control;
- inter/intra organizational warning procedures.

In taakgroep 2 werd voornamelijk bediscussieerd of het noodzakelijk is een volledige managementnorm op het gebied van maatschappelijke veiligheid te publiceren. Dit zou betekenen dat er een document ontstaat waarin

eisen worden opgenomen die door bedrijven kunnen worden gebruikt om een eigen kwaliteitsverklaring af te leggen. Maar ook certificerende instanties zullen ervan gebruik kunnen maken zodat “third parties” certificatie mogelijk wordt. Vergelijkbare activiteiten hebben eerder plaatsgevonden op het gebied van kwaliteits-, arbo- en milieumanagement. Al met al is in Den Haag veel bereikt. De bereidheid bij de gedelegeerden tot samenwerking was groot.

Ook in het Europese Normalisatie-instituut CEN wordt aan normen op het gebied van maatschappelijke veiligheid gewerkt. Concreet gaat het hierbij om CBRN toepassingen, maar ook om normen in het kader van de nieuwe Europese directive “veilige infrastructuur”, om hekken of het afstemmen van de communicatie tussen hulpdiensten. ISO en CEN werken daarnaast zoveel mogelijk samen.

Binnen het Nederlands Normalisatie-instituut worden de werkzaamheden begeleid door een commissie “Maatschappelijke veiligheid”. Hier komt alle informatie voor de Nederlandse markt samen en wordt de Nederlandse inbreng in de verschillende internationale gremia gecoördineerd. Omdat het onderwerp zo breed is en raakvlakken met veel onderwerpen binnen het Nederlands Normalisatie-instituut heeft, treedt de commissie coördinerend op. Uiteindelijk ontstaat er een raamwerk waarin afspraken op het gebied van (maatschappelijke) veiligheid worden gemaakt en waarin door samenwerking van alle belanghebbenden (ministeries, private partijen, NGO's etc.) de Nederlandse belangen zo goed mogelijk worden vertegenwoordigd.

Jeannette M. Hofman-Züter,
Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Minicongres: Asbest “een beheersbaar risico”

Dordrecht – Een bijzondere dag en voor herhaling vatbaar! Zo is het minicongres “asbest” op 22 november, in het Regiobureau van de Politie Zuid-Holland-Zuid, door de gasten ervaren. Vertegenwoordigers vanuit het hele land waren aanwezig. Van ambtenaren rampenbestrijding tot Arbeidsinspectie en van VROM tot diverse Veiligheidsregio's en alles daartussenin. Ook brandweer, GHOR, politie, Defensie en milieudiensten gaven acte de presence. De disciplines waren bij elkaar om asbest vanuit verschillende invalshoeken, met daarbij de nodige diepgang, te belichten.

Opening

Dagvoorzitter Gerard Mouwen (projectsecretaris Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid/BMOV), benadrukte dat dit minicongres in het teken stond van bewustwording en het scheiden van zin en onzin rondom asbest. Dit congres is een vervolg op een eerder dit jaar gehouden minicongres met het onderwerp “Water”, georganiseerd vanuit het informatiemanagement. De Regionaal Informatiemanager van de Veiligheidsregio ZHZ (John van Paasschen) schetste het belang van de juiste informatie en communicatie. Voorts waren nog vijf andere sprekers aanwezig: van VROM Cor van de Bogaard (regelgeving/beleid), van de GGD ZHZ Ingrid Akkersdijk (gezondheidsaspecten), van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten Kees Barnhoorn (verzekeringsaspecten/rol gemeenten), van de Regionale Brandweer Amsterdam Jetty Middelkoop (praktijkvoorbeelden) en van de Politie Milieudienst Utrecht Frans Mulder (strafrechtelijke kant). De gehele dag werd gevolgd door een cartoonist (Gideon Borman), die zijn visie op asbest op geheel eigen wijze treffend en humoristisch in beeld bracht.

Geschiedenis asbest

Tot in de jaren '80 is asbest op grote schaal toegepast. De voordelen van asbest zijn: isolatiewaarden, onbrandbaarheid, grote treksterkte, slijtvastheid en bestendigheid tegen vele chemicaliën. Later is gebleken dat asbest ook heel gevaarlijk is. De kleine vezels, waar asbest uit bestaat, kunnen long(vlies)kanker of stoflongen veroorzaken als ze vrijkomen en veelvuldig worden ingeademd. Sinds 1993 is asbest geheel verboden. Toch vindt men asbest nog in verschillende toepassingen terug, zoals in de meeste gebouwen van voor de negentiger jaren.

Gezondheidsaspecten

Regelmatig doen zich asbestincidenten voor zoals: asbest-gerelateerde branden, illegale sloop van asbest en het

onzorgvuldig verwijderen van asbest. Het gevaar van asbest ontstaat als het versplintert en losse asbestvezels in de lucht komen. Door het gedurende een langere periode inademen van grote hoeveelheden asbestvezels ontstaat het risico op long(vlies)kanker of stoflongen. Enkele beroepsgroepen die vroeger vaak met asbest in aanraking kwamen zoals: asbestdelvers, scheepsbouwers, isoleerders, slopers, kabels- en buizenleggers, metselaars en timmerlieden in renovatie en onderhoud, lopen hierdoor een verhoogd risico.

Het is helaas niet mogelijk om blootstelling aan asbest

te meten bij personen. Er is geen vroege opsporing/monitoring mogelijk of preventieve behandeling. Het enige wat men kan doen is het voorkomen van het inademen van vezels. Hulpverleners dienen dan ook preventieve maatregelen te nemen, zoals adembescherming en beschermende kleding. Het huidige risico is in het algemeen zeer klein, maar er is nog veel asbest in de maatschappij aanwezig dus men moet alert blijven!

Noodzakelijk is het om op regionaal en/of gemeentelijk niveau detailafspraken te maken over aanpak en taakverdeling met alle betrokkenen. Met het maken van deze afspraken moet niet gewacht worden tot een asbestbrand uitbreekt. Wanneer zich een asbestbrand voordoet moet iedereen snel en adequaat kunnen reageren. Bij buitenstaanders heerst altijd de gedachte dat als je goed en veel oefent het wel goed komt. Maar dat is onjuist, omdat bij incidenten altijd iets mis kan gaan, waar men weer van leren kan.

Rol gemeente

Een asbestbrand is niet alleen een zaak van de hulpdiensten. De adviseur gevaarlijke stoffen, milieudiensten, beleidsverantwoordelijke gemeenten, waterschappen, provincie, onafhankelijke asbestdeskundige, onderzoeksbedrijven, laboratoria, asbestverwijderaars, verzekerings-experts en toezichthouders (VROM, arbeidsinspectie) zijn allemaal relevante partijen. Van al deze partijen heeft met name de gemeente een grote rol bij de afwikkeling. In eerste instantie moet de eigenaar van het object opdracht geven voor het opruimen van het asbest. Is de eigenaar onvindbaar, dan moet de gemeente zorgen voor opruiming. De kosten hiervan worden verhaald als de eigenaar uiteindelijk is gevonden. Als de gemeente, zonder overleg met de eigenaar, alles gaat opruimen dan kunnen de kosten achteraf niet verhaald worden. Als gemeente moet je voorbereid zijn op eventuele kosten

door asbestbranden; maak hier tevoren al afspraken over met bedrijven en reserveer geld hiervoor. In grote gemeenten is dit vaak al goed geregeld. Bij kleinere gemeenten kan het een probleem zijn doordat capaciteit en/of deskundigheid ontbreekt. Samenwerkingsconstructies kunnen hierbij een oplossing zijn.

Belangrijke aspecten

Voor de brandweer is een aantal aspecten bij een asbest-brand belangrijk, zoals een snelle bepaling van de aanwezigheid van asbest, voorkoming van (inwendige) besmetting personeel en publiek en een snelle bepaling van het verspreidingsgebied en de afzetting. Daarnaast is het tijdig en eerlijk informeren van de bevolking belangrijk om onrust te voorkomen. Ook het zo snel mogelijk opruimen van asbest draagt bij aan de veiligheid. Het advies bij twijfel van de aanwezigheid van asbest is om altijd de voertuigen en brandweerpakken op locatie af te spuiten, teneinde verdere verspreiding van eventuele asbest te voorkomen.

Handhaving

Op asbest is veel wet- en regelgeving van toepassing, zoals bijvoorbeeld: de Wet Milieubeheer, Strafrecht, Arbeidsomstandighedenwet en de Wet bodemsanering. De politie is verantwoordelijk voor het strafrechtelijke onderzoek, zij maakt proces verbaal op en mag een overtreding doen ophouden. Proces verbaal volgt in beginsel bij het slopen zonder vergunning of zonder asbestinventarisatie, bij het in gevaar brengen van personen en bij valsheid in geschrifte. In alle andere gevallen krijgt men een bestuurlijke boete.

Perfect minicongres

Gedurende de dag zijn veel aspecten rondom asbest aan de orde gekomen. Zeker vijf andere veiligheidsregio's zijn enthousiast geworden om een zelfde soort minicongres te organiseren. Het werd als zeer speciaal ervaren alle disciplines bij elkaar te hebben en asbest vanuit verschillende invalshoeken, met de nodige diepgang, te belichten. Een unieke bijeenkomst waar iedereen enthousiast door is geworden en waarbij vooral veel sleutelfiguren rondom asbest elkaar hebben ontmoet. Het onderwerp is weer breed op de kaart gezet onder het adagium "Veiligheid als doel, informatiemanagement als tool"!

Patricia Haman,
Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

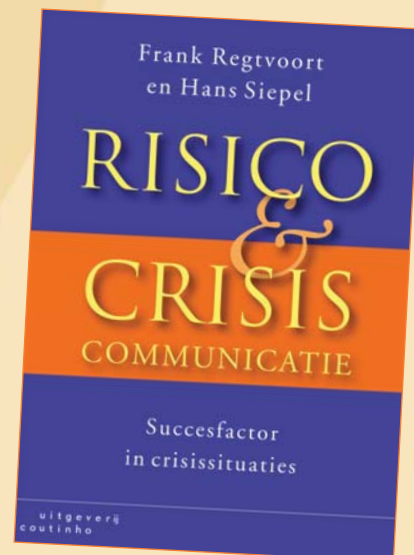
Voor meer informatie: gmouwen@veiligheidsregiozhz.nl

Risico & Crisis Communicatie. Succesfactor in crisissituaties

Een recensie

Het schrijversduo van het boek *Risico & Crisis Communicatie. Succesfactor in crisissituaties* kan teren op veel ervaring als het gaat om risico- en crisiscommunicatie in Nederland. Frank Regtvoort, werkzaam voor Novis Competence Center traint communicatieprofessionals op het gebied van risico- en crisiscommunicatie. Hans Siepel was jarenlang werkzaam bij de Rijksoverheid en vervulde daarbinnen verschillende communicatiefuncties en kreeg te maken met diverse crises. Samen hebben zij het eerste Nederlandstalige boek geschreven over deze specifieke communicatievorm. Eindelijk!

Het boek bevat vijf hoofdstukken waarvan de hoofdstukken over risico en crisiscommunicatie verreweg de meeste pagina's bevatten. De auteurs laten de lezer in het eerste hoofdstuk kennis maken met veranderingen in de samenleving die nieuwe werkelijkheden en maatschappelijke (machts)verhoudingen tot gevolg hebben. Drie veranderingen in het bijzonder zijn, volgens Regtvoort en Siepel, van grote invloed op de wijze van communiceren in de 21ste eeuw. Ten eerste wordt de ontwikkeling van nieuwe communicatietechnologieën geschetst. De enorme toename van communicatiemiddelen heeft de wijze waarop mensen onderling met elkaar in contact staan sterk veranderd. De overheid is haar monopolie op informatie kwijtgeraakt. Daardoor, en dat is de tweede belangrijke verandering die de auteurs constateren, is de identiteit van burgers aan verandering onderhevig. Burgers zijn meer onafhankelijk geworden en bovendien is de diversiteit aan identiteiten toegenomen. Tenslotte wordt de samenleving tegenwoordig gekenmerkt door meer risico's en crises. Deze veranderingen hebben, volgens de auteurs, tot gevolg dat de reputatiebenadering binnen communicatie niet langer een effectieve benadering is. Binnen de reputatiebenadering wordt de diversiteit aan identiteiten erkend en is daarom in deze tijd een veel effectievere benadering.

In hoofdstuk twee worden de begrippen risico, crisis en communicatie gedefinieerd. De auteurs constateren dat dit niet gemakkelijk is, net als vele andere auteurs in de literatuur over risico en crises voor hen. Het hoofdstuk wordt gekenmerkt door veel opsommingen en geeft

zodoende een beeld van de diversiteit aan definities binnen de Nederlandse literatuur.

Hoofdstuk drie is een zeer informatief hoofdstuk waarin de auteurs de gehele crisisorganisatie en het crisismanagement van de Nederlandse veiligheidsketen in kaart brengen. Dat doen ze voor alle bestuurlijke niveaus in Nederland.

In de hoofdstukken vier en vijf wordt uitgebreid ingegaan op respectievelijk risicocommunicatie en crisiscommunicatie. In het hoofdstuk over risicocommunicatie doen de auteurs een voorstel voor risicocommunicatie op maat waarbij de rol van de rijksoverheid overigens zeer beperkt is. Er worden vier rollen onderscheiden waarvoor per rol algemene communicatiedoelstellingen zijn geformuleerd. Bovendien worden 13 (geclusterde) doelgroepen geformuleerd waarbij middelen worden benoemd om de boodschap over potentiële risico's onder de aandacht te brengen. Opmerkelijk hierbij is dat onder de middelen geen nieuwe communicatievormen worden benoemd terwijl de boodschap in hoofdstuk één is dat onder andere nieuwe communicatietechnologieën van grote invloed zijn op de "nieuwe" burger.

Het hoofdstuk over crisiscommunicatie is een uitgebreide opsomming van taken, functies en competenties van de communicatieprofessional, kortom de organisatie van crisiscommunicatie. In dit hoofdstuk wordt een ideaaltypische manier van crisiscommunicatie voorgelegd. Niet

alle taken, rollen en competenties zijn in de Nederlandse situatie daadwerkelijk organisatorisch vastgelegd. In de praktijk kan de organisatie per gemeente en regio sterk verschillen.

Risico & Crisis Communicatie. Succesfactor in crisissituaties is het eerste Nederlandstalige boek over risico en crisiscommunicatie en de organisatie van het crisismanagement in Nederland. Alleen al daarom is het een aanwinst. Het is een absolute must voor de nieuwkomer werkzaam op het gebied van risico- en crisiscommunicatie. Dat neemt niet weg dat er een aantal kanttekeningen geplaatst kan worden. De geformuleerde doelgroepen zijn studenten, bestuurders en dienstverleners. Maar voor geen van allen is dit het ideale boek. De hoofdstukken over risico- en crisiscommunicatie zijn voor studenten te specifiek, deze zijn veel eerder een handleiding voor een communicatie-professional die met deze vorm van communicatie aan het werk moet. Een gemis is dat in deze hoofdstukken geen inzicht wordt gegeven in de dilemma's waarmee communicatieprofessionals te maken krijgen binnen deze communicatiediscipline. Waarom is eenduidigheid en snelheid zo moeilijk in risico en crisiscommunicatie? Deze vragen komen niet aan bod en hoeven daarom ook niet beantwoord te worden. Een beetje gemakkelijk is dat wel. Juist deze dilemma's kunnen gedeeltelijk verklaren

waarom risico- en crisiscommunicatie niet altijd zo succesvol is als we het zouden wensen en soms zelf ronduit slecht verloopt.

Helaas besteedt het hoofdstuk over crisiscommunicatie geen aandacht aan het belang van communicatie in de fase na een crisis. Er wordt wel, binnen een apart kader, gesproken over een Informatie en Advies Centrum (IAC) als onderdeel van de nafase van een crisis, maar dan alleen over de functie ervan en niet het belang. Dit is een gemiste kans, juist omdat dit één van de zwakke plekken binnen de crisiscommunicatiediscipline is.

Kortom *Risico & Crisis Communicatie. Succesfactor in crisissituaties* is een informatief basisboek voor elke starter in deze communicatiediscipline. Een echt studieboek is het niet geworden, daarvoor wordt een aantal belangrijke aspecten buiten beschouwing gelaten.

Fleur Alink,

Expertise Centrum Risico- en Crisiscommunicatie, ministerie van BZK

Frank Regtvoort en Hans Siepel, Risico & Crisis Communicatie. Succesfactor in crisissituaties, Bussum: Coutinho, 2007.

Twée crisisoefeningen voor leden kabinet in 2008

In het Beleidsplan Crisisbeheersing 2004-2007 is vastgelegd dat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties tweemaal per jaar een crisisbeheersings-oefening op politiek-bestuurlijk niveau organiseert voor de leden van het kabinet en hun departementen. De eerste oefening in 2008 is de internationale Crisis Management Exercise (CMX) georganiseerd door de NAVO, die loopt van woensdag 16 april tot en met dinsdag 22 april. Gezien de toenemende internationale samenwerking op het gebied van crisisbeheersing, is het voor Nederland van belang om in het internationale spectrum mee te oefenen. Het scenario van deze oefening bestaat uit (terreur)dreigingen en incidenten in meerdere NAVO lidstaten. Op maandag 21 april zullen leden van het kabinet aan deze oefening deelnemen. Daarbij gaat het, voor zover nu bekend, om de minister-president en de ministers van Buitenlandse Zaken, Defensie, Economische Zaken, Justitie, Verkeer & Waterstaat en Binnenlandse Zaken.

De tweede oefening in 2008 is de grootschalige oefening "Waterproef". Waterproef geldt als eindoefening, ter afsluiting van de Taskforce Management Overstromingen, die door het kabinet is ingesteld om Nederland voor te bereiden op (dreigende) overstromingen. Het belang van deze oefening is eerder ook door de Tweede Kamer benadrukt.

De oefening loopt van maandag 3 november tot en met vrijdag 7 november, waarbij de leden van het kabinet op maandag 3 en woensdag 5 november uitgebreid deelnemen. De verwachting is dat bij deze oefening (bijna) alle leden van het kabinet betrokken zullen zijn.

(bron: Brief minister Ter Horst aan Tweede Kamer, 5 december 2007)

Vier vragen aan:

Thom de Graaff,

voorzitter Veiligheidsberaad

Welke rol ziet u weggelegd voor het Veiligheidsberaad bij de ontwikkeling van de veiligheidsregio's?

"Het Veiligheidsberaad en haar bureau is er ter ondersteuning van de veiligheidsregio's. De veiligheidsregio's en de kolommen vullen de multidisciplinaire veiligheidsagenda van het Veiligheidsberaad. Er tekenen zich duidelijk een aantal onderwerpen af waarop regio's ondersteuning noodzakelijk achten van het veiligheidsberaad. De multidisciplinaire samenwerking tussen de kolommen is bijvoorbeeld zo'n onderwerp.

Ook op het terrein van de informatievoorziening moeten nog behoorlijke stappen gezet worden. Steeds blijkt weer dat informatievoorziening cruciaal is bij de daadwerkelijke bestrijding van een ramp of crisis. En juist de multidisciplinaire informatievoorziening vormt de kwetsbare schakel".

Hoe ziet u de relatie tussen de NVBR, de Vts politie en het GHOR-bureau enerzijds, en het Veiligheidsberaad anderzijds?

"We hebben intensief contact met de professionele kolommen en hun vertegenwoordigers. Dit contact is niet alleen bedoeld om standpunten te stroomlijnen, maar ook om elkaar te voeden. De samenwerking van het Veiligheidsberaad met de kolommen is van groot belang. Als we dat niet goed kunnen vormgeven dan is het Veiligheidsberaad gedoemd te mislukken. Wat dat betreft is het niet anders dan in de regio zelf. Op het moment dat de samenwerking niet goed vorm krijgt kan de veiligheidsregio niet goed functioneren. Ik heb alle vertrouwen in de samenwerking. Kijk bijvoorbeeld naar de brief met het standpunt van het Veiligheidsberaad over het wetsvoorstel Veiligheidsregio's. Deze werd mede ondertekend door het Korpsbeheerdersberaad en de VNG en onderschreven door de NVBR, GHOR-Nederland en de coördinerende gemeente-secretarissen. Dat was geen geringe krachtenbundeling en een bewijs voor behoorlijk grote eensgezindheid. Naast de bekende partners zijn er echter nog veel meer spelers die hun rol en plek in de veiligheidsketen zoeken. Het is cruciaal om een exact beeld te hebben van de taken,

verantwoordelijkheden en bevoegdheden van al deze instanties en waar nodig hen tijdig te betrekken".

Vanwaar de noodzaak van invoering van een voorzitter met doorzettingsmacht in de regio?

"De voorzitter van de veiligheidsregio leidt het regionale beleidsteam, heeft van het begin het inzicht en de kennis van de situatie en is vertrouwd met de operationele leiders en de collega-burgemeesters. De voorzitter heeft in het bijzondere geval van een crisis, een incident, een ramp die niet alleen maar lokaal is maar daar bovenuit stijgt, niet alleen de al bestaande positie van de leiding over het regionale beleidsteam, maar krijgt ook het eenhoofdige opperbevel over de operationele diensten. Oftewel: doorzettingsmacht om de ramp eenduidig en adequaat te kunnen bestrijden en beheersen. We vinden het belangrijk dat deze macht niet alleen zorgvuldig, maar ook zoveel als mogelijk in overleg met de betrokken burgemeesters wordt uitgeoefend".

In uw speech voor het Veiligheidscongres waarschuwde u voor planfixatie, waarom?

"De kracht van veiligheidsregio's ligt in het vertalen van informatie over risico's in effectief crisismanagement. Planvorming is hier één van de instrumenten voor. Planvorming is echter niet een doel op zich. Het omzetten van een papieren werkelijkheid naar een ramp of crisis van alledag is daardoor lastig. Ik heb wel eens horen verzuchten: "als er een ramp gebeurt, houden we de kast met plannen dicht, en hopen we dat iedereen zijn gezonde verstand gebruikt". Plannen en regelgeving zijn noodzakelijk, maar moeten daarmee niet de prikkels ontnemen voor ontwikkeling van een eigen probleemoplossend vermogen. Dit zal nog een uitdaging blijken te zijn. We moeten oppassen dat papieren perfectie niet de norm wordt. We hebben behoefte aan een flexibel systeem dat uitgaat van algemene principes van planning".

Aan dit nummer werkten mee:
Hans Alders, Fleur Alink, Annette Augustijn-van Buuren,
Peter Bareman, Esther Benschop, Hans Bolkestein,
Ron Boumans, Kees Brinkman, Bas de Bruijn, Siem Bruijns,
Merijn ten Dam, Philip Dekkers, Luc Dietz,
Eelco H. Dykstra, Corsmas Goemans, Jan Goeijenbier,
Thom de Graaff, Tessa de Haan, Patricia Haman,
Erwin de Hamer, Jeannette M. Hofman-Züter,
Erik Klaver, Matthijs Kok, Siebe Kramer, Michiel Laan,
Freek van der Laan, Ad van Leest,
Maarten Meurer Aarssen, Sipke Sikkes, Cora Smit,
Esther Theunissen, Eva Wassenburg, Henk Zomerdijs
Fotografie: Arie van Dijk, FEMA, Hollandse Hoogte,
Ko van Leeuwen, RWS, Frans Vega
Cartoons: Gideon Borman (Tochtstrips.nl), Steven Magelaan
Kaart: Jan-Willem van Aalst
Vormgeving: Grafisch Buro van Erkelens, Den Haag
Druk: OBT bv, Den Haag

Colofon

De Nieuwsbrief Crisisbeheersing is een uitgave van de directie Crisisbeheersing van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De nieuwsbrief informeert, signaleert en biedt een platform aan alle betrokkenen bij de beleidsontwikkeling, innovatie, uitvoering en evaluatie van crisisbeheersing.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen berust bij de auteurs.

Redactiecommissie: Henk Geveke, Frank Havik, Geert Wismans (samenstelling en eindredactie).

Bijdragen of suggesties voor kopij kunnen worden gemaild aan crisisbeheersing@minbzk.nl.

Nadere informatie bij: Maddy Ockhorst (redactiemedewerker, 070- 426 70 11) of Nalini Bihari (redactiesecretariaat, 070 – 426 73 54).

De nieuwsbrief is te downloaden via www.minbzk.nl/veiligheid.

© Auteursrecht voorbehouden.

Nieuwsbrief Crisisbeheersing december 2007